Ariel DORFMAN

Ölüm ve Kız

[Death and The Maiden]

Türkçesi
Nesrin Kazankaya

Mitos Boyut

TİYATRO OYUN DİZİSİ 449

Bu kitaptaki oyunun
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
yazarına ve çevirmenine aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oynanması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
yazarın ajansına çevirmenin kendisine
başvurmaları zorunludur.

Copyright © 1990, 1994- Ariel Dorfman
Yayın Hakları, Londra'daki *Nick Hern Brooks Ltd.*'den alınmıştır.

Copyright © TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2012

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 449
Ariel Dorfman / Ölüm ve Kız (Ç. Nesrin Kazankaya)
1. Basım: 2012

Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

Mitos-Boyut Yayınları
TEM Yapım Yayıncılık Ltd. şti.
Osmanlı Sok. 18/12. Osmanlı İşmerkezi Taksim-Beyoğlu, 34437 İST.
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: mitosboyut@gmail.com
web: www.mitosboyut.net

Mitos-Boyut Yayınları ❖ OYUN DİZİSİ 449

ARIEL DORFMAN

ÖLÜM ve KIZ

[Death and The Maiden]

Türkçesi
Nesrin Kazankaya

Mitos Boyut

İÇİNDEKİLER

Oyunun dünyada sahnelendiği yer ve kadroları,... 6

Ölüm ve Kız, ... 7

Sonsöz / Ariel Dorfman, ... 69

Ariel Dorfman'ın Biyografisi, ... 75

Harold Pinter
ve
Maria Elena Duvauchelle'ye...

Sahnelemeler

"Ölüm ve Kız" 30 Kasım 1990'da Londra'da "Çağdaş Sanatlar Enstitüsü"nde okuma tiyatrosu olarak sergilenmiştir.
Yönetmen: Peter James / Paulina: Penelope Wilton /Gerardo: Michael Maloney / Roberto: Jonathan Hyde

•

10 Mart 1991'de Şili'de Santiago kentinde prömiyer yapmıştır,
Yönetmen: Ana Reeves / Paulina: Maria Elena Duvauchelle
Gerardo: Hugo Medina / Roberto: Tito Bustamente

•

9 Haziran 1991'de Londra'da "The Royal Court Upstairs" tiyatrosunda dünya prömiyeri yapılmıştır.
Yönetmen: Lindsay Posner / Paulina: Juliet Stevenson
Gerardo: Bill Paterson / Roberto: Michael Byrne
Oyun, aynı kast ve yönetmenle 31 Ekim 1991 yılında Royal Court'un ana sahnesine taşınmıştır.

•

17 Mart 1992'de ABD Broadway'de "Brooks Atkinson Tiyatrosu"nda sahnelenmiştir, Mike Nichols yönetmiştir.

Türkiye'de ilk kez "İstanbul Devlet Tiyatrosu"nda 14 Nisan 1992'de Taksim Sahnesi'nde sahnelenmiştir, Müşfik Kenter yönetmiştir.

18 Ocak 2002'de İstanbul'da "Tiyatro Pera"da sahnelenmiştir, Nesrin Kazankaya yönetmiştir.

1994'te filme çekilmiş, Roman Polanski'nin yönettiği filmde Sigourney Weaver, Ben Kingsley, Stuart Wilson oynamışlardır.

ARIEL DORFMAN

ÖLÜM ve KIZ

Türkçesi
Nesrin Kazankaya

KİŞİLER

PAULINA SALAS	Kırk yaşlarında
GERARDO ESCOBAR	Kocası, avukat, kırkbeş yaşlarında
ROBERTO MIRANDA	Doktor, altmış yaşlarında

Oyun, şimdiki zamanda ve büyük bir olasılıkla Şili'de geçer. Ancak, uzun bir diktatörlük sürecinin hemen ardından demokratik bir yönetime kavuşan herhangi bir ülke de olabilir.

1. PERDE

1. Sahne

Deniz sesi. Gece yarısından sonra.

Escobar'ların deniz kıyısındaki evi. Bir teras ve büyük bir oturma odası/yemek odası alanı. Sofra hazırdır, masada iki sandalye vardır. Büfenin üstünde bir kasetçalar ve bir lamba vardır. Terasla salon arasındaki büyük pencerelerin perdeleri rüzgârdan uçuşmaktadır. Terasın bir kapısından yatak odasına gidilir. Paulina Salas terasta bir sandalyede oturmaktadır, sanki ay ışığını içer gibidir. Uzaktan bir araba sesi duyulur. Paulina telaşla kalkar, öteki odaya geçer, pencereden bakar. Araba fren yapar, motoru hâlâ çalışmaktadır, far ışıkları Paulina'nın üstüne patlar. Paulina büfeye gider, bir tabanca alır, motor sesi kesilince durur ve Gerardo'nun sesini duyar.

GERARDO *(Dışardan)* İçeri girmek istemediğinizden emin misiniz? Hiç değilse bir yolluk... *(Boğuk bir yanıt, ne dendiği duyulmaz.)* Pekâlâ, ama ben gitmeden bir buluşalım... Pazartesi dönmek zorundayım. Pazara ne dersiniz? *(Boğuk yanıt.)* Eşim öyle bir margarita yapar ki, tüyleriniz diken diken olur... Size nasıl teşekkür etsem, bilemiyorum... *(Boğuk yanıt.)* Öyleyse pazara görüşürüz. *(Güler.)*

(Paulina tabancayı saklar. Perdelerin arkasında durur. Araba gider, far ışıkları bir kez daha odayı aydınlatır. Gerardo girer.)

Paulie? Paulina?

(Paulina'nın perdelerin arkasına saklanmış olduğunu görür. Işık açar. Paulina ağır ağır perdelerin arkasından çıkar.)

Ne o?... Orada ne yapıyorsun öyle? Bu kadar geç kaldığım için özür dilerim...Ben...

PAULINA *(Sarsılmış görünmemeye çalışarak.)* Kimdi o?

GERARDO Az önce başıma...

PAULINA Kimdi o?

GERARDO ...başıma bir... yok, endişelenme, önemli bir şey olmadı. Yalnız, arabanın... neyse ki adamın biri durdu... lastik patladı. Paulina, ben hiçbir şey göremiyorum. *(Bir ışık daha yakar. Sofranın hazır olduğunu görür.)* Ah yazık benim minik sevgilime, yemek de soğumuştur...

PAULINA *(Sahne sonuna dek son derece soğukkanlıdır.)* Isıtırız. Yeter ki kutlayacağımız bir şey olsun. *(Kısa sessizlik.)* Senin kutlayacağın bir şey var, değil mi Gerardo?

GERARDO Bu sana bağlı. *(Sessizlik. Ceketinin cebinden çok büyük bir çivi çıkarır.)* Bu ne, biliyor musun? Bu aşağılık çivi benim lastiği patlattı. Peki, normal bir insan lastiği patlayınca ne yapar? Bagajı açar ve yedek lastiği çıkartır. Tabii yedek lastik de patlak değilse. Karısı patlak lastiği tamir ettirmeyi hatırlamışsa, öyle değil mi?

PAULINA Karısı. Her şeyi tamir ettirmek zorunda olan hep karısı zaten. Yedek lastiği sen tamir ettirecektin.

GERARDO Gerçekten tartışacak halde değilim ama kararlaştırdığımıza göre...

PAULINA Sen tamir ettirecektin. Ben evle ilgileniyorum, sen de...

GERARDO Yardım istemezsin, ama sonra...

PAULINA ...en azından arabayla ilgilenmelisin.

GERARDO ...sonra da şikâyet edersin.

PAULINA Ben hiç şikâyet etmem.

GERARDO Saçma bir tartışma bu. Niye kavga ediyoruz? Ben unuttum bile niye...

PAULINA Biz kavga etmiyoruz sevgilim. Sen beni, senin yedek lastiği tamir ettirmemekle suçladın...

GERARDO Benim yedek lastiğim?

PAULINA ... ben de sana mantıklı bir şekilde dedim ki...

GERARDO Dur, dur bakalım, şu işi, hemen şimdi bir açığa kavuşturalım. Sen yedek lastiği, bizim yedek lastiğimizi tamir ettirmedin. Tartışma konusu bu. Hem küçük bir sorun daha var. Kriko.

PAULINA Ne krikosu?

GERARDO Tamam işte! Ne krikosu? Arabanın krikosunu nereye koydun? Hani kriko, arabayı...

PAULINA Arabayı kaldırmak için krikoya mı ihtiyacın var?

GERARDO *(Paulina'ya sarılır.)* Şimdi söyle bakalım, şu lânet krikoyu ne yaptın?

PAULINA Anneme verdim.

GERARDO *(Bırakır.)* Annene mi? Krikoyu annene mi verdin?

PAULINA Evet, ödünç verdim.

GERARDO Peki neden, sorabilir miyim?

PAULINA Sorabilirsin. Ona gerekliydi de ondan

GERARDO Oysa bana, yani bize hiç... Yapamazsın bebeğim, böyle bir şey yapamazsın.

PAULINA Annem arabasıyla güneye gidecekti ve gerçekten ihtiyacı vardı. Oysa senin gibi...

GERARDO Oysa benim gibi boktan herifin biri...

PAULINA Hayır.

GERARDO Evet. Bir telgraf alıyorum. Cumhurbaşkanını görmek için; yaşamımın en önemli toplantısına katılmak için acilen yola çıkmam gerekiyor, ve...

PAULINA Ve?

GERARDO ...ve bu namussuz çivi yolda pusu kurmuş beni bekliyor, -iyi ki giderken değildi- ve ben o lanet

olası yolun ortasında krikosuz, yedek lastiksiz kalakalıyorum.

PAULINA Sana yardım edecek birini bulacağını biliyordum. Kadın güzel miydi bari? Seksi miydi?

GERARDO Erkek olduğunu söylemiştim.

PAULINA Hiç böyle bir şey söylemedin.

GERARDO Neden işin içinde hep bir kadın olduğunu düşünürsün?

PAULINA Neden acaba? Doğrusu hiç bilemiyorum. *(Kısa sessizlik.)* İyi biri miydi? O adam?...

GERARDO Müthiş bir adam. Büyük bir şanstı, onun...

PAULINA Bak, gördün mü? Nasıl yapıyorsun bilmiyorum ama sen her zaman işini ayarlarsın. Sonunda her şey yoluna girer. Oysa annem, lastiği patlayıp yolda kalsa, emin ol, acayip biri çıkardı karşısına; bilirsin, garip tipleri kendine çekmekte annemin üstüne yoktur.

GERARDO Annen güneyde benim krikomla keyifle dolaşırken, saatlerce yolda beklediğimi düşününce, nasıl mutlu olduğumu tahmin edemezsin.

PAULINA Abartmayalım...

GERARDO Kırk beş dakika. Tam kırk beş. Arabalar, sanki ben yokmuşum gibi geçip gidiyordu. Ne yaptım biliyor musun? Beni görsünler diye yel değirmeni gibi kollarımı döndürüp durdum. Bu ülkede dayanışma duygusunu yitirdik. Neyse ki, şansım varmış, bu adam -Roberto Miranda- onu davet ettim, bir...

PAULINA Sizi duydum.

GERARDO Pazara ne dersin?

PAULINA Pazar uygun.

(Kısa sessizlik.)

GERARDO Pazartesi döneceğimize göre. En azından ben döneceğim. Belki sen de benimle gelmek istersin diye düşündüm, tatili kısa kesersin...

PAULINA Demek cumhurbaşkanı seni atadı.
(Kısa sessizlik.)
GERARDO Evet, atadı.
PAULINA Kariyerinin doruk noktası.
GERARDO Doruk diyemem. Aslında atadığı kişiler arasında en genç benim.
PAULINA Doğru. Birkaç yıl sonra sen adalet bakanı olunca, doruk o olacak, değil mi?
GERARDO Kesinlikle bana bağlı bir şey değil bu.
PAULINA Ona da söyledin mi bunu?
GERARDO Kime?
PAULINA Senin yardımsever meleğine.
GERARDO Roberto Miranda mı demek istiyorsun? Adamı doğru dürüst tanımıyorum bile. Üstelik kabul edip etmeyeceğime daha karar vermedim.
PAULINA Verdin.
GERARDO Yarın yanıt veririm dedim. Olağanüstü bir onur, ama biraz zamana...
PAULINA Cumhurbaşkanına? Bunu cumhurbaşkanına mı söyledin?
GERARDO Cumhurbaşkanına. Düşünmek için zamana ihtiyacım olduğunu söyledim.
PAULINA Neyi düşünmen gerektiğini anlamıyorum. Sen kararını vermişsin, Gerardo, bunu sen de biliyorsun. Onca yıldır bunun için çabaladın; şimdi neden değilmiş gibi...
GERARDO Çünkü, önce... öncelikle senin evet demen gerekiyor.
PAULINA Peki öyleyse, evet.
GERARDO Bana gerekli olan evet bu değil.
PAULINA Bendeki tek evet bu.
GERARDO Senden başka "evet"ler de duymuştum. *(Kısa sessizlik.)* Kabul edeceksem, sana güvenebileceğimden

emin olmalıyım, senin... Eğer eski haline dönersen, bu beni...

PAULINA Savunmasız bir duruma düşürür.' Dımdızlak çaresiz ortada kalırsın. Yeniden bana bakman gerekir.

GERARDO Haksızlık bu. *(Kısa sessizlik.)* Sana baktığım için beni eleştiriyor musun?

PAULINA Cumhurbaşkanına böyle mi söyledin, eşinin bazı sorunları olabileceğini...

(Sessizlik.)

GERARDO Bilmiyor. Kimse bilmiyor. Annen bile bilmiyor.

PAULINA Bilenler var.

GERARDO O tür insanlardan söz etmiyorum. Yeni hükümette hiç kimse bilmiyor. Bu konuyu hiç açıklamadığımızdan söz ediyorum. Çünkü sen asla... biz asla yaptıklarıyla onları açıkça suçlamadık... onların neler...

PAULINA Yalnızca ölümle sonuçlananları, değil mi?

GERARDO Paulina, affedersin, ne dedin sen?

PAULINA Seçildiğin şu komisyon. Yalnızca ölümle sonuçlanan olayları inceliyor, değil mi?

GERARDO Bu komisyon, insan haklarının çiğnendiği, ölümle sonuçlanan ya da ölümle sonuçlandığı düşünülen olayları soruşturmak için kuruldu, evet.

PAULINA Yalnızca en vahim olayları?

GERARDO En ağır suçlara ışık tutarsak, diğer suçlar da aydınlığa çıkacaktır düşüncesindeyiz.

PAULINA Yalnızca en ağır suçları mı?

GERARDO Onarılamaz olanları diyelim.

PAULINA Onarılamaz. Düzeltilemez olanlar ha?

GERARDO Bu konuda konuşmak istemiyorum Paulina.

PAULINA Ben de konuşmak istemiyorum.

GERARDO Oysa konuşmamız gerekecek, değil mi? Sen ve ben? Önümüzdeki birkaç ay boyunca tanıkları, akra-

balarını ve kurtulanları dinleyeceğim... ve eve her gelişimde ben... senden hiçbir şeyi gizlememi isteyeceksin. Ya eğer sen... sen... *(Paulina'ya sarılır.)* Seni ne kadar çok sevdiğimi bilseydin. Hâlâ nasıl acı çektiğimi bir bilseydin.

(Kısa sessizlik.)

PAULINA *(Gerardo'yu sert bir şekilde tutar.)* Evet. Evet. Evet. İstediğin bu evet miydi?

GERARDO Evet, istediğim bu evetti.

PAULINA Neler olduğunu öğren. Her şeyi öğren. Söz ver bana her şeyi öğreneceğine...

GERARDO Her şeyi. Öğrenebileceğimiz her şeyi. Olabildiğince derine inerek. *(Sessizlik.)* Yeter ki...

PAULINA İzin verilsin.

GERARDO Sınırımız var, sınırlıyız diyelim. Ama yapabileceğimiz çok şey var... Vardığımız sonuçları yayınlayacağız. Resmi bir rapor düzenlenecek. Olanlar, objektif olarak saptanacak, böylece artık kimse inkâr edemeyecek ve ülkemiz bir daha asla böyle bir aşırılık yaşamayacak, böylece...

PAULINA Sonra? *(Gerardo susar.)* Kurbanların akrabalarını dinleyeceksin, suçları açığa çıkaracaksın, peki suçlular ne olacak?

GERARDO Bu, yargıçların işi. Mahkemelere tanık ifadelerinin birer kopyası gönderilecek, yargıçlar da buradan yola çıkarak...

PAULINA Yargıçlar? On yedi yıl süren diktatörlük boyunca, tek bir yaşamı bile kurtarmak için en ufak bir çaba göstermeyen yargıçlar mı? Bir tek kaçırılma olayını bile kabul etmeyenler mi? Kaybolmuş kocasını arayan zavallı bir kadına, belki de kocan senden bıkmıştır da, başka bir kadınla kaçıp gitmiştir diyen yargıç Peralta mı? Bu yargıç mı? Ne demiştin sen bunlara? Yargıç mı?

Yargıç ha?

(Paulina konuşurken yavaşça gülmeye başlar; gülüşü giderek histerik bir hal alır.)

GERARDO Paulina, Paulina. Yeter artık. Paulina.

(Sarılır. Paulina yavaş yavaş sakinleşir.)

Ah aptalım. Aptal kızım benim. Bebeğim.

(Kısa bir sessizlik.)

Ya bu patlak lastik olayı senin başına gelseydi? Ya far ışıkları tren vagonları gibi çığlık çığlığa yanından geçip giderken, hiç kimsenin durmadığı o yolda bir başına kalan sen olsaydın. Bir düşünsene, o yolda bir başına kalan sen olsaydın neler olurdu...

PAULINA Biri dururdu. Belki de aynı adam... Miranda?

GERARDO Belki de. Herkes de orospu çocuğu değil ki.

PAULINA Hayır... Herkes değil.

GERARDO Pazar günü bir içki içmeye çağırdım onu. Ne dersin?

PAULINA Pazar uygun. *(Kısa sessizlik.)* Korkmuştum. Araba sesi duydum. Baktım, senin araban değildi.

GERARDO Ama bir tehlike yoktu.

PAULINA Yoktu. *(Kısa sessizlik.)* Gerardo. Sen cumhurbaşkanına çoktan evet dedin, değil mi? Gerçeği söyle, Gerardo. Yoksa, komisyondaki görevine bir yalanla mı başlayacaksın?

GERARDO Seni incitmek istemedim.

PAULINA Cumhurbaşkanına kabul ettiğini söyledin, değil mi? Bana sormadan önce? Öyle değil mi? Gerçeği söyle, Gerardo?

GERARDO Evet. Kabul ediyorum dedim. Evet, sana sormadan.

(Işık alınır.)

2. Sahne

Bir saat sonra.

Sahnede kimse yoktur. Yalnızca pencerelerden, daha solgun bir ay ışığı süzülür. Sofra toplanmıştır. Deniz sesi. Yaklaşan bir araba sesi duyulur. Far ışıkları odayı aydınlattıktan sonra kapanır. Arabanın kapısı açılıp kapanır. Biri, önce çekingen, sonra güçlü bir şekilde kapıya vurur. Sahne arkasında bir ışık yanar ve hemen kapanır. Kapı ısrarla çalmaktadır. Gerardo pijamalarıyla yatak odasından oturma odasına gelir.

GERARDO *(Sahne arkasından, Paulina'ya.)* Sana bir şey yok diyorum. Tamam, tamam, sevgilim. Dikkatli olurum. *(Işığı açar.)* Geliyorum, geliyorum.
(Kapıya gidip, açar. Roberto Miranda dışarıdadır.)
Ah, sizsiniz. Tanrım, ödümü koparttınız.

ROBERTO Böyle baskın gibi geldiğim için çok özür dilerim. Hâlâ kutluyorsunuz diye düşünmüştüm.

GERARDO Kusura bakmayın, ben... İçeri girin. *(Roberta eve girer.)* Daha hâlâ alışamadık da.

ROBERTO Neye alışamadık?

GERARDO Demokrasiye. Gece yarısı biri kapınızı çaldı mı, dost mu yoksa...
(Paulina sessizce terasa çıkar. Durduğu yerden konuşulanları duyar; birbirlerini görmezler.)

ROBERTO Yoksa o piçlerden biri mi?

GERARDO Karım da... Biraz sinirleri gerildi de... Onun için anlarsınız... Kusuruna bakmayın... Biraz alçak sesle konuşsak...

ROBERTO Tabii kuşkusuz. Yanlış yaptım, düşündüm ki...

GERARDO Lütfen oturun, lütfen...

ROBERTO ...şöyle kısaca uğrarsam... Tamam, ama sadece bir dakika, daha fazla değil... Şimdi siz bu ani ziyaretin nedenini merak ediyorsunuzdur... Arabamla yazlık evime doğru gidiyordum.

GERARDO Affedersiniz, bir içki alır mıydınız? Pazar günü karımın ünlü margaritasını içeceksiniz, ama duty-free'den aldığım bir konyağım var, eğer...

(Paulina daha yakına gelir, dinler.)

ROBERTO Hayır, teşekkür ederim... Peki, mini minicik alayım. Evet, arabamda radyo dinliyordum... aniden irkildim. Haberlerde sizin adınızı duydum, cumhurbaşkanının soruşturma komisyonuna seçtiği adayların listesi okunuyordu, Gerardo Escobar dediler, ben de kendi kendime, bu ad bana tanıdık geliyor dedim, ama nerede duymuştum, kimdi derken, bu ad kafamda dolandı durdu, eve varınca kim olduğunu anladım. Sonra sizin yedek lastiği benim bagaja koyduğumuzu da anımsadım, yarın onu tamir ettirmeniz gerektiğini de... Ama asıl asıl gerçek şu ki... Gerçeği bilmek ister misiniz?

GERARDO Elbette.

ROBERTO Kendi kendime dedim ki... bu adam ulusumuzun onuru için çok önemli, esaslı bir iş yapıyor... böylece ülkemiz yeniden birlik ve beraberlik içinde geçmişin nefretine sünger çekecek. Sonra, bu onun özgürce, kaygıdan uzak geçireceği son hafta sonu diye düşündüm. Kim bilir kaç ay, öyle değil mi, aylar boyunca siz ülkemizi boydan boya dolaşacaksınız, binlerce kişiyi dinleyeceksiniz. Sakın bana bunun...

GERARDO Doğru tabii, doğru da, ben bu kadar...

ROBERTO Sonra, hiç değilse oraya gidip, yedek lastiğini vereyim, diye düşündüm. Böylece dedim, taksi ya da çekici çağırmak için telefon aramak zorunda kalmaz...

zaten buralarda kimde telefon var.

GERARDO Yani beni öyle bir yere koydunuz ki...

ROBERTO Hayır. Bütün bunları yürekten söylüyorum. Bu komisyon tarihimizin fevkalade acılı bir bölümünü kapatmaya çabalıyor, oysa ben, hafta sonu bir başımayım. Hepimiz yardımcı olmalıyız. Bu yardım mini minicik bir şey de olabilir ama...

GERARDO Yarın da olabilirdi.

ROBERTO Yarın mı? Bir yolunu bulup arabanıza gideceksiniz, bakacaksınız, yedek lastik yok. Sonra beni bulmaya çalışacaksınız. Hayır dostum. İyisi mi dedim, yarın birlikte gideriz, sizin patlak lastiği benim krikoyla değiştiririz? ... Sahi krikonuza ne olmuş, öğrenebildiniz mi?

GERARDO Karım annesine vermiş.

ROBERTO Annesine mi?

GERARDO Kadınları bilirsiniz...

ROBERTO *(Güler.)* Çok iyi bilirim. Son büyük gizem. Dünyanın dört bir köşesini keşfediyoruz ama dostum, kadın ruhunun gizemini çözmeye gücümüz yetmiyor. Nietche bir zamanlar ne yazmış biliyor musunuz?.. Sanırım Nietche'ydi. Kadın ruhuna hiçbir zaman tümden sahip olamayız. Belki de bunu o yazmamıştı. Ama hafta sonu trafiğinin ortasında krikosuz kalsaydı, eminim koca Nietche de böyle yazardı.

GERARDO Ve de yedek lastiksiz.

ROBERTO Ve yedek lastiksiz. O halde anlaştık. Sizinle birlikte geliyorum ve yarın sabah her şeyi hallediyoruz.

GERARDO Ama size zahmet olacak...

ROBERTO Başka bir şey duymak istemiyorum. İnsanlara yardım etmeyi severim... Ben doktorum, söylemiştim, değil mi? Ama yalnızca önemli kişilere yardım ederim sanmayın.

GERARDO Başınıza neler geleceğini bilseydiniz, gaza yüklenip giderdiniz, ha?

ROBERTO *(Güler.)* Hem de son sürat. Yok, gerçekten, hiç zahmet değil. Benim için bir onur bu. Aslında bu gece buraya neden geldiğimi, asıl asıl gerçeği öğrenmek ister misiniz? Sizi kutlamak için geldim, size şunu söylemek için... Bu ülkenin sizin gibi gerçeği kesin olarak ortaya çıkaracak kişilere ihtiyacı olduğunu...

GERARDO Ülkenin adalete ihtiyacı var. Ama eğer gerçeğin en azından bir parçasını bile ortaya çıkarabilirsek...

ROBERTO Ben de tam bunu diyecektim. Kendi çıkardıkları af yasasının koruması altındaki bu insanları mahkemeye çıkaramasak da; en azından adları ortaya çıkacaktır.

GERARDO Adları gizli tutulacak. Komisyon bu suçları işleyenlerin kimliğini açıklamayı düşünmüyor.

ROBERTO Bu ülkede her şey sonunda ortaya çıkacaktır. Onların çocukları, torunları, bunları yaptığın doğru mu, seni suçladıkları işi yaptın mı, diye soracaklardır. Onlar da yalan söylemek zorunda kalacaklar. İftira diyeceklerdir, komünistlerin tuzağı, ya da benzeri bir saçmalık. Ama gerçek, alınlarında kazılı duracak ve çocukları, bizzat kendi çocukları, onlara acıyacaklardır. Tiksinecek ve acıyacaklardır. Bu onları hapse atmak değildir belki ama...

GERARDO Belki bir gün...

ROBERTO Belki de bu ülkenin vatandaşları yeterince öfkelenirlerse, af yasasını bile iptal edebiliriz.

GERARDO Bu olanaksız, biliyorsunuz.

ROBERTO Ben topunu birden öldürmekten yanayım, ama tabii görüyorum...

GERARDO Bu görüşe karşıyım Roberto; bana göre ölüm

cezası asla bir çözüm değildir.

ROBERTO O halde görüş ayrılığındayız Gerardo. Bazı insanlar yaşamayı bile hak etmezler. Aslında söylemek istediğim şuydu, büyük bir sorunla uğraşacaksınız...

GERARDO Birden fazla. Daha şimdiden, ordu her yönden komisyona saldırmaya başladı bile. Cumhurbaşkanına, bu soruşturmanın onur kırıcı olduğunu, eski yaraları deşmenin yeni hükümet için tehlikeli... evet tehlikeli... olabileceğini söylemişler. Bir an cesaretini yitirecek sandım, ama çok şükür cumhurbaşkanımız yılmadı. Ama hepimiz biliyoruz ki, en küçük bir yanlış yaparsak, bu adamlar saldırmaya hazır...

ROBERTO İşte ben de tam bunu diyordum. Siz adları açıklanmayacak, yayınlanmayacak derken belki de haklısınızdır diye düşünmüştüm. Belki de bu insanların gerçekten kim olduklarını hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Onlar da bir çeşit şey oluşturacaklar...

GERARDO Mafya.

ROBERTO Mafya, evet, gizli bir kardeşlik. Kimse ad vermeyecek, hepsi birbirinin sırtını sıvazlayacak. Silahlı Kuvvetler kendi adamlarının, sizin komisyonda ifade vermelerine izin vermeyecektir; siz onlardan birini çağırdığınızda da, çağrıyı sümen altı edeceklerdir, siktirsin diyeceklerdir. Belki de haklısınız, şu çocuklar, torunlarla ilgili söylediklerim, fanteziden öte bir şey değil. Yani demek istediğim, bu iş benim düşündüğümden de zor olacak.

GERARDO O kadar da zor değil. Cumhurbaşkanı bana dedi ki... tabii bu ikimizin arasında bir sır olarak kalacak...

ROBERTO Tabii ki.

GERARDO Gizli kalacakları garanti edilirse, dedi cumhurbaşkanı, ifade vermeye hazır çok kişi var. İnsanlar

konuşmaya, itiraf etmeye bir başladılar mı, isimler su gibi akacaktır. Sizin de dediğiniz gibi, bu ülkede sonunda her şey açığa çıkacaktır.

ROBERTO Keşke sizin iyimserliğinizi paylaşabilsem. Korkarım, bazı şeyleri asla öğrenemeyeceğiz..

GERARDO Sınırlarımız var, ama o kadar da sınırlı değiliz. En azından, bir tür manevi cezalandırma bekleyebiliriz, en azından bunu... Mahkemelerden adalet bekleyemeyeceğimize göre...

ROBERTO Tanrıdan umalım, siz haklı çıkın. Ama çok geç oldu. Aman tanrım, saat iki olmuş. Tamam, ben yarın gelir sizi alırım. Şey... saat dokuz nasıl?

GERARDO Evde bekleyeniniz yoksa, neden burada kalmıyorsunuz...

ROBERTO Hiç kimse yok.

GERARDO Yalnızsanız...

ROBERTO Yalnız değilim. Karım çocuklarla annesini ziyaret etmeye gitti. Ben uçaktan nefret ederim. Zaten hastalarım da var.

GERARDO Ama yazlığınızda yoktur. Neden burada kalmıyorsunuz?

ROBERTO Çok kibarsınız, ama ben tek başıma kalmayı pek severim; dalgaları izlerim, kendi müziğimi dinlerim. Bakın, ben size yardım etmeye geldim, rahatsız etmeye değil. Yarın sabah gelirim, saat...

GERARDO Konu kapandı. Kalıyorsunuz. Ne kadardı? Yarım saatlik bir yoldu, değil mi?

ROBERTO Kıyıdan gidersem kırk dakika ama...

GERARDO Bir kelime daha istemem. Paulina çok sevinecek. Kahvaltıda bize neler hazırlar, görürsünüz.

ROBERTO İşte şimdi itiraz edemem. Kahvaltı ha! Bizim yazlıkta eminim süt bile yoktur. Ve asıl asıl gerçek şu ki, inanılmaz derecede yorgunum...

(Paulina hızla terastan çıkıp yatak odasına gider.)

GERARDO Bir şeye ihtiyacınız olursa... Size veremeyeceğim tek şey, bir diş fırçası.

ROBERTO İnsanın paylaşamayacağı iki şey vardır, dostum. Birisi diş fırçası...

GERARDO Aynen.

ROBERTO İyi geceler.

(Gerardo ve Roberto ayrı yönlerdeki yatak odalarına giderler. Sessizlik ve ay ışığı.)

GERARDO *(Dışarıdan.)* Paulina, sevgilim... Yolda bana yardım eden doktor, bu gece burada kalacak. Sevgilim? Burada kalıyor, çünkü yarın arabayı almamda bana yardımcı olacak. Sevgilim, beni dinliyor musun?

PAULINA *(Dışarıdan, yarı uykulu gibi.)* Evet, sevgilim.

GERARDO *(Dışarıdan.)* Bir dost. Onun için korkma. Yarın bize güzel bir kahvaltı hazırlarsın...

(Yarı karanlıkta yalnızca deniz sesi.)

3. Sahne

Biraz sonra.

Ayın üstünden bir bulut geçer. Denizin sesi yükselir, sonra azalır. Sessizlik. Paulina oturma odasına gelir.

Ay ışığında büfeye gittiği ve tabancayı aldığı görülür. Bir de, çoraba benzeyen bir giyim eşyası alır.

Oturma odasını boydan boya geçer, Roberto'nun yattığı odanın kapısına gelir. Bir an bekler, dinler. Odaya girer. Birkaç dakika geçer. Tuhaf, boğuk bir ses ve ardından bir çeşit çığlık duyarız. Sonra sessizlik.

Yarı karanlıkta odadan çıktığını görürüz. Kendi yatak odasının kapısına gider. Kapıyı açar, kapının iç tarafındaki anahtarı alır, kapıyı kilitler. Konuk odasına döner. Gövdeye benzer bir şeyi sürüklediğini görürüz, ama pek belirgin değildir. Daha sonra bunun bir gövde olduğu görülür. Bir sandalye çeker, gövdeyi üzerine oturtur, sandalyeye bağlar. Konuk odasına gider, Roberto'nun ceketini alıp döner. Ceketin cebinden arabanın anahtarlarını çıkarır. Evden çıkmak üzeredir. Durur. Döner, artık Roberto olduğu iyice anlaşılan gövdeye bakar. Külotunu çıkartır ve Roberto'nun ağzına tıkar.

Paulina evden çıkar. Roberto'nun arabasının sesini duyarız. Farlar yanınca, ışık odaya yayılır. Keskin far ışıkları altında Roberto Miranda'nın yarı baygın, iple sandalyeye bağlı ve ağzında tıkaç olduğu belirgin bir şekilde ortaya çıkar. Araba uzaklaşır. Karanlık.)

4. Sahne

Gün doğmadan önce.
Roberto gözlerini açar. Kalkmaya çalışır ve bağlı olduğunu fark eder. Kurtulmak için çaresizce çırpınır. Paulina, tabancasıyla karşısında oturmaktadır. Roberto, gözlerinde dehşet ifadesiyle ona bakmaktadır.

PAULINA *(Çok sakin.)* Günaydın, Doktor... Miranda, değil mi? Doktor Miranda.
(Tabancayı gösterir ve oyun oynar gibi ona doğrultur.)
Üniversitede Miranda adında çok yakın bir arkadaşım vardı. Ana Maria Miranda, siz de San Estebanlı Miranda'larla akraba mısınız yoksa? Çok akıllıydı. Müthiş bir hafızası vardı. Biz ona küçük ansiklopedimiz derdik. Sonra ne oldu, bilmiyorum. Herhalde tıp eğitimini tamamlamış, doktor olmuştur, tıpkı sizin gibi.
Ben diploma alamadım... Eğitimime daha fazla devam edemedim, Doktor Miranda. Bakalım neden diploma alamadığımı tahmin edebilecek misiniz? Ama kesinlikle eminim, tahmin etmek hayal gücünüzü öyle fazla zorlamayacaktır.
İyi ki Gerardo vardı. Aslında tam olarak beni beklediğini söyleyemem –hâlâ beni seviyordu diyelim– böylece üniversiteye dönmek zorunda kalmadım. Şanslıydım, çünkü bende tıp bilimine karşı –fobi sözcüğü doğru olmaz ama– bir endişe vardı. Seçtiğim meslekten öyle pek de emin değildim. Ama ne demişler, yaşam biteceği güne kadar, sürüp gider. Onun için, acaba diyorum, yeniden kaydolsam iyi olmaz mı... yani beni yeniden alırlar mı diye sorsam?

Geçenlerde okudum, artık askerler yönetimde olmadığı için, üniversiteler daha önce atılan öğrencilerin yeniden kayıt olmalarına izin veriyorlarmış.

Ben de burada durmuş çene çalıyorum, oysa kahvaltı hazırlamam gerekirdi, değil mi, şöyle güzel bir kahvaltı. Bakalım ne seversiniz... jambonlu sandviç, öyle değil miydi? Jambonlu ve mayonezli sandviçler. Evde mayonez yok, ama jambon var. Gerardo da jambon sever. Başka nelerden hoşlanırsınız, onları da öğrenirim. Mayonez olmadığı için özür dilerim. Bu iş bir süre böyle monolog olarak kalacak, umarım bir sakıncası yoktur. Konuşmak için sizin de sıranız gelecek doktor, hiç kuşkunuz olmasın. Onu şimdilik çıkarmak istemiyorum –tıkaç, siz öyle dersiniz, değil mi?– en azından Gerardo uyanana kadar. Ama onu da artık kaldırmam gerek. Telefon kulübesinden garaja telefon ettiğimi söylemiş miydim? Neredeyse gelirler.

(Yatak odasının kapısına gider, anahtarı çevirir, kapıyı açar.)

Asıl, asıl gerçek şu ki, biraz sıkılmış görünüyorsunuz.

(Cebinden iki kaset çıkartır.)

Bunu arabanızdan aldım –kendimde bu hakkı gördüm– ben şöyle güzel bir kahvaltı hazırlarken, biraz Schubert dinlesek nasıl olur, doktor? 'Ölüm ve Kız'?

(Kaseti, kasetçalara koyar. Schubert'in "Ölüm ve Kız" adlı quartetini dinlemeye başlarız.)

Bu quarteti en son dinlediğimden bu yana ne kadar zaman geçti, biliyor musunuz? Radyoda çalınca, hemen kapatırım. Dışarıya da pek çıkmamaya çalışırım, oysa Gerardo'nun pek çok sosyal etkinliğe katılması gerekiyor; hele bir de onu bakan yaparlarsa, durmadan oraya buraya gidip, bir sürü yabancının elini sıkıp, gülümsememiz gerekecek; ama hep dua ederim, Schubert çalmasınlar diye. Bir akşam, yemekteydik...

çok ama çok önemli kişilerdi, derken ev sahibi bir Schubert koydu, bir piyano sonatı; ben de düşündüm, kapatsam mı, yoksa çıkıp gitsem mi diye, ama benim yerime vücudum karar verdi, aniden orada fena halde hastalanıverdim, Gerardo beni eve götürmek zorunda kaldı, onları orada Schubert dinlerken bıraktık ve hiçbiri beni neyin hasta ettiğini anlamadı; onun için gittiğim yerde çalmasınlar diye hep dua ederim, hiç Schubert olmasın, ne tuhaf değil mi, oysa bir zamanlar, şimdi de, hâlâ, gerçekten en çok sevdiğim besteci odur diyebilirim, öyle hüzünlü, öyle asil bir yaşam duygusu ki. Ama kendime hep söz verdim, bir gün gelecek onu yeniden kavuşacağım, yani onu gömdüğüm yerden çıkartacağım bir gün gelecek, işte şu an burada oturmuş sizinle onu dinliyorum, biliyorum, haklıydım yani ben... şu andan itibaren artık pek çok şey değişecek, öyle değil mi? Düşünün, az kalsın bütün Schubert koleksiyonumu atacaktım, ne çılgınlık!

(Sesini yükseltir, Gerardo'ya.)

Bu quartet ne harika, değil mi sevgilim!

(Roberto'ya) Artık yeniden Schubert'imi dinleyebilirim, hatta eskiden olduğu gibi, konsere bile gidebilirim. Schubert'in eşcinsel olduğunu biliyor muydunuz? Tabii ki biliyorsunuz, "Ölüm ve Kız"ı çalarken, hiç durmadan, defalarca bunu tekrarlayan sizdiniz. Bu o kaset mi doktor, yoksa temiz bir ses dinleyebilmek için her yıl yeni bir tane mi alıyorsunuz?

(Gerardo yatak odasından çıkar, hâlâ uykuludur.)

Günaydın, sevgilim. Özür dilerim, kahvaltı henüz hazır değil.

(Gerardo'yu görünce, Roberto bağlarını çözmek için çaresizce çırpınır. Gerardo bu sahneyi büyük bir şaşkınlıkla izler.)

GERARDO Paulina! Bu ne? Niçin... Roberto... Doktor Miranda. *(Roberto'ya doğru davranır.)*

PAULINA Dokunma ona.

GERARDO Ne?

PAULINA *(Silahla tehdit ederek.)* Dokunma ona.

GERARDO Neler oluyor burada, bu nasıl bir çılgınlık...

PAULINA Bu o!

GERARDO İndir... indir şu tabancayı!

PAULINA Bu o!

GERARDO Kim?

PAULINA Bu o doktor...

GERARDO Hangi doktor?

PAULINA Schubert çalan doktor.

GERARDO Schubert çalan doktor...

PAULINA O doktor.

GERARDO Nereden biliyorsun?

PAULINA Sesinden.

GERARDO Ama sen bana... demiştin ki... dediğine göre, bütün o haftalar boyunca...

PAULINA Gözlerim bağlıydı, evet. Ama duyabiliyordum.

GERARDO Sen hastasın.

PAULINA Ben hasta değilim.

GERARDO Sen hastasın.

PAULINA Peki öyleyse, hastayım. Ama hem hasta olup hem de bir sesi tanıyabilirim. Ayrıca, duyularımızdan birini yitirdik mi, öbür duyular yerini alır, daha da keskinleşir. Doğru mu, Doktor Miranda?

GERARDO Birinin sesini hayal meyal anımsamak, hiçbir şeyi kanıtlamaz, Paulina, geçerliliği olmaz.

PAULINA Bu onun sesi. Dün gece buraya gelir gelmez tanımıştım. Gülüş şekli. Kullandığı bazı sözcükler.

GERARDO Ama bu demek değil ki...

PAULINA Belki mini minicik bir şey, ama benim için ye-

terli. Bunca yıl boyunca, tek bir saatim bile bu sesi duymadan geçmedi, yanı başımda, kulağımın dibinde, salyayla karışık bu aynı ses. Böyle bir sesi unutur muyum sanıyorsun?

(Önce Roberto'nun, sonra başka bir adamın sesini taklit ederek.)

"Biraz daha ver. Bu orospu daha çoğunu da kaldırır. Ver ona."

"Emin misiniz, doktor? Ya bu amcık ölüp üstümüze kalırsa?"

"Daha bayılmadı bile. Ver sen, ver, bir derece daha yükselt!"

GERARDO Paulina, lütfen o silahı bana verir misin?

PAULINA Hayır.

GERARDO Sen silahı bana doğru tutarken, konuşamayız ki!

PAULINA Tam tersi, silahı sana doğrultmayı bıraktığım an, bütün konuşma kendiliğinden sonlanır. Silahı indirirsem, sen gücünü kullanıp tartışmayı kazanırsın.

GERARDO Paulina, bu yaptıklarının ciddi sonuçlar doğuracağını bilmeni isterim.

PAULINA Ciddi, ha? Onarılamaz, ha?

GERARDO Evet, olabilir... onarılamaz. Doktor Miranda, sizden özür dilerim... karımın bu hali...

PAULINA Sakın bu bok yığınından özür dilemeye kalkışma. Şu eli görüyor musun, şuradaki eli...

GERARDO Çöz onu, Paulina.

PAULINA Hayır.

GERARDO Öyleyse ben çözerim.

(Roberto'ya doğru ilerler. Ansızın, Paulina'nın silahı patlar. Silahla nasıl ateş edildiğini bilmediği bellidir, çünkü kendisi de iki adam gibi şaşırmış ve irkilerek geri çekilmiştir. Gerardo bir adım geri gider, Roberto perişandır.)

GERARDO Ateş etme, Paulie. Sakın bir daha ateş etme. Ver o silahı bana. *(Sessizlik.)* Böyle bir şey yapamazsın.

PAULINA Benim neyi yapıp neyi yapamayacağımı söylemekten vazgeç artık. "Bunu yapamazsın, şunu yapabilirsin, bunu yapamazsın..." Yaptım işte.

GERARDO Bu adama yaptığın şu, bu adamın bildiğimiz tek suçu... onu bir yargıç karşısında suçlayabileceğin tek şey...

(Paulina alaycı bir tavırla güler.)

Evet bir yargıç, evet, ne denli yozlaşmış, rüşvetçi, korkak olsa da bir yargıç... bu adamı suçlayabileceğin tek şey, yolda durup zor durumda olan birine yardım etmesi, onu eve getirmesi ve sonra tekrar gelip...

PAULINA Az daha unutuyordum. Garajdan adamlar neredeyse gelir.

GERARDO Ne?

PAULINA Bu sabah erkenden, senin yardımsever meleğinin arabasını saklamak için çıktığımda, bir telefon kulübesine durup garajı aradım, erkenden gelmelerini söyledim. Giyinsen iyi olur. Gelmek üzeredirler.

GERARDO Lütfen Paulina, biraz mantıklı olamaz mıyız? Başka bir yol...

PAULINA Sen mantıklı ol. Onlar sana hiçbir şey yapmadılar.

GERARDO Yaptılar, elbette yaptılar... ama lanet olsun, burada bir dehşet yarışması yapmıyoruz... toparla kendini, mantıklı ol. Bu adam o korkunç olaylardaki doktor olsa bile... ki değil, o olduğuna dair hiçbir kanıt yok, ama diyelim ki oydu... öyle olsa bile, onu böyle bağlamaya ne hakkın var? Bir tanem, ne yaptığına bir bak! Paulina, bunun sonuçlarını bir düşün...

(Dışardan kamyon sesi duyulur.

Paulina kapıya koşar, aralar ve seslenir.)

PAULINA Geliyor, geliyor!

(Kapıyı kapatır, kilitler, perdeleri örter ve Gerardo'ya bakar.)

Haydi giyin, çabuk. Çekici geldi. Yedek lastik dışarıda. Onun krikosunu da aldım.

GERARDO Krikosunu mu çaldın?

PAULINA Böylece bizimki annemde kalır.

(Kısa sessizlik.)

GERARDO Polise gidebileceğimi hiç düşünmedin mi?

PAULINA Bunu yapacağını hiç sanmam. Kendi ikna gücüne çok fazla güvenirsin. Üstelik eğer polis bu işe burnunu sokarsa, adamın beynini bir kurşunla dağıtacağımı gayet iyi biliyorsun. Biliyorsun bunu, değil mi? Sonra da tabancayı ağzıma sokar, tetiği çekerim.

GERARDO Ah bebeğim, bir tanem. Sen... tanınmaz bir haldesin. Nasıl bu hale gelebilirsin, nasıl böyle konuşabilirsin?

PAULINA Kocama anlatsana, Doktor Miranda, bana ne yaptın da ben böylesine... delirdim.

GERARDO Paulina, bana tam olarak söylemeni istiyorum, ne yapmak niyetindesin?

PAULINA Ben değil. Sen ve ben. Onu yargılayacağız, Gerardo, bu doktoru yargılayacağız. Tam burada. Bugün. Sen ve ben. Yoksa bunu senin o ünlü komisyonun mu yapacak?

(Işık alınır.)

Birinci Perde'nin sonu.

2. PERDE

1. Sahne

Öğlen.
Roberto hâlâ aynı durumdadır. Paulina, ona arkası dönük, pencereden dışarıya, denize bakar. Roberto'ya anlatırken hafifçe sallanır.

PAULINA Sonra beni salıverdiklerinde... nereye gittim biliyor musunuz? Eve, aileme gidemezdim... öylesine askerden yanaydılar ki, o sıralar bütün diplomatik ilişkimi kesmiştim onlarla. Uzun süre boyunca annemi yalnızca bir kez görmüştüm... Ne tuhaf değil mi, bütün bunları günah çıkartan bir papaza anlatır gibi size anlatıyorum; oysa Gerardo'ya, kız kardeşime, özellikle de anneme anlatmadığım o kadar çok şey var ki... Kafamdan geçenleri bilseydi, annemin yüreğine inerdi. Ama size, ne hissediyorum, beni bıraktıklarında neler hissetmiştim, açıkça anlatabiliyorum. O gece... aslında ne durumda olduğumu size anlatmama hiç gerek yok, salıverilmeden önce beni şöyle esaslı bir muayeneden geçirmiştiniz, öyle değil mi? Burada, böyle ne kadar rahatız, değil mi? Tıpkı, güneşin altında bir bankta oturmuş iki yaşlı emekli gibi.
(Roberto konuşmak ya da iplerden kurtulmak ister gibi bir hareket yapar.)
Aç mısın? Haydi canım, o kadar da kötü değil. Gerardo gelene kadar biraz sabredeceksiniz, hepsi bu.
(Erkek sesini taklit ederek.)
"Aç mısın? Yemek mi istedin? Şimdi sana yiyecek bir şey veririm küçük orospu, şöyle kocaman bir şey, seni

öylesine doldururum ki, açlığını bile unutursun." *(Kendi sesiyle.)*

Gerardo'dan haberiniz bile yoktu, değil mi? Asla bir şey öğrenemedin. Ağzımdan bir kez bile onun adı çıkmadı. Senin... senin meslektaşların, tabii bana sorarlardı. " Sende bu mal varken, küçük hanım, seni sikecek kimse yoktu deme bana, ha? Haydi söyle bakalım küçük hanım, kim sikiyordu seni, söyle!"

Ama ben onlara Gerardo'nun adını asla vermedim. Ne tuhaf, işler nasıl da tersine dönebiliyor. Gerardo'nun adı ağzımdan kaçsaydı, soruşturma komisyonuna seçilemezdi; diğer avukatların soruşturacağı adlardan biri olurdu. Ve ben de o komisyona çıkıp, Gerardo ile nasıl tanıştığımı anlatırdım... aslında ben onunla askeri darbeden hemen sonra, yabancı elçiliklerde iltica etmek isteyenlere yardım ederken tanışmıştım...

Gerardo ile birlikte pek çok insanı yurt dışına kaçırdık, öldürülmekten kurtardık. Çılgın ve korkusuzdum, her şeyi yapmaya hazırdım, o zamanlar içimde korkudan en ufak bir iz bile olmadığına hâlâ inanamıyorum. Ama gene konudan saptım. Evet, salıverildiğim gece, Gerardo'nun evine gittim, kapıya defalarca vurdum, tıpkı dün gece senin yaptığın gibi, sonunda Gerardo kapıyı açtı, heyecan içindeydi, saçları darmadağınık...

(Dışarıdan araba sesi gelir. Bir araba kapısı açılıp kapanır. Paulina masaya gider ve tabancayı eline alır. Gerardo girer.)

Nasıl geçti? Lastiği kolay onardılar mı?

GERARDO Paulina, beni dinlemen gerek.

PAULINA Elbette dinlerim. Seni her zaman dinlemedim mi?

GERARDO Oturmanı ve beni gerçekten dinlemeni istiyorum. *(Paulina oturur.)* Biliyorsun, yaşamımın büyük bir bölümünü yasaları savunmakla geçirdim. Eski yöne-

timde beni en çok isyan ettiren şey...

PAULINA Onlara faşist diyebilirsin.

GERARDO Sözümü kesme. Beni onlara karşı isyan ettiren bir şey varsa, o da, onların pek çok kadın ve erkeği sahte kanıtlar kullanarak suçlamaları, geçerli kanıtları görmezden gelmeleri ve suçladıkları kişilere savunma hakkı tanımamalarıdır; diyelim ki bu adam her gün soykırım suçu işliyordu, gene de kendini savunma hakkına sahiptir.

PAULINA Ama ben, onun bu hakkını yadsımak niyetinde değilim ki, Gerardo. Sana müvekkilinle baş başa konuşabilmen için istediğin kadar süre vereceğim. Ben sadece senin dönmeni bekliyordum, hepsi bu, böylece işe resmi bir düzenle başlamış oluruz.

(Gerardo'ya, Roberto'nun ağzından tıkacı çıkartmasını işaret eder. Daha sonra kasetçaları gösterir.)

Şunu bil ki, Doktor, söylediğin her şey kasete kaydedilecektir.

GERARDO Tanrım, Paulina, kes sesini! Bırak adam ne söyleyecekse söylesin...

(Kısa sessizlik. Paulina kasetçalara basar.)

ROBERTO *(Öksürür, sonra çatlak, kısık bir sesle.)* Su.

GERARDO Ne?

PAULINA Su istiyor, Gerardo.

(Gerardo aceleyle gidip bir bardak su doldurur, Roberto'ya verir. Roberto gürültülü bir şekilde içer.)

PAULINA Temiz, serin bir su gibisi yoktur, ha doktor? Kendi çişini içmekten iyidir.

ROBERTO Escobar. Bu affedilir bir şey değil. Yaşadığım sürece sizi bağışlamayacağım.

PAULINA Dur bakalım, dur bakalım. Kes burada, doktor. Bakalım bu şey çalışıyor mu?

(Birkaç düğmeye basar, ardından Roberto'nun sesini

duyarız)

KASETTEN ROBERTO'NUN SESİ Escobar. Bu affedilir bir şey değil. Yaşadığım sürece sizi bağışlamayacağım.

KASETTEN PAULINA'NIN SESİ Dur bakalım, dur bakalım. Kes burada, doktor. Bakalım...

(Paulina kasetçaları kapatır.)

PAULINA Tamam, hazır. Her şeyi harikulade kaydediyor. Bağışlama ile ilgili ifadeyi almış bulunuyoruz. Bu Doktor Miranda'nın görüşü, affedilir gibi değilmiş... yaşadığı sürece asla bağışlamayacakmış... yani birinin birkaç saat bağlı tutulmasını; konuşma hakkı tanınmadan birkaç saat tutsak edilmesini. Anlaşıldı. Başka? *(Paulina başka bir düğmeye basar.)*

ROBERTO Sizi tanımıyorum bayan. Sizi daha önce, hayatımda hiç görmedim. Ama size şunu söyleyebilirim: Siz aşırı derecede hastasınız, hemen hemen prototipik bir şizoid vakası. Ama siz Escobar, siz, bayım, hasta değilsiniz. Siz bir avukatsınız, insan haklarını savunan biri, geçmiş askeri hükümetin baskısı altında acı çekmiş biri, tıpkı benim gibi. Sizin durumunuz farklı, siz yaptıklarınızdan sorumlusunuz ve şimdi yapmanız gereken tek şey derhal beni çözmek. Ve geçen her dakikanın sizi bu suça daha çok ortak ettiğini bilmenizi isterim. Bu nedenle, siz de bunun sonuçlarına katlanmak ve hesabını...

PAULINA *(Tabancayı şakağına dayar.)* Sen kimsin de tehdit ediyorsun?!

ROBERTO Etmedim...

PAULINA Tehdit ediyordun, evet. Şu konuda anlaşalım, doktor. Tehdit zamanı geçti. Dışarıda emirleri hâlâ sizin gibi piçler veriyor olabilir, ama burada, şu anda iktidar bende. Şimdi anlaştık mı?

ROBERTO Tuvalete gitmem gerek.

PAULINA Sidik mi, bok mu?

GERARDO Tanrım, Paulina! Doktor Miranda, hayatında hiç böyle konuşmamıştır.

PAULINA Doktor böyle konuşmalara alışıktır... Gel bakalım, doktor. Önden mi, arkadan mı?

ROBERTO Ayakta.

PAULINA Bacaklarını çöz, Gerardo. Ben götürürüm.

GERARDO Asla olmaz. Ben götürürüm.

PAULINA Ben yaparım. Öyle bakma bana. Benim önümde ilk kez... aletini çıkarmıyor, Gerardo. Haydi doktor. Kalk bakalım. Halımın üzerine işemeni istemiyorum.

(Gerardo bacaklarını çözer. Roberto, arkasında sırtına silah dayamış Paulina ile birlikte, ağır ağır, acı içinde topallayarak banyoya doğru gider. Gerardo kasetçaları kapatır. Paulina, Roberto ile birlikte çıkar. Bir süre sonra işeme ve ardından sifon sesi duyulur. Bu arada, Gerardo sinirli bir şekilde dolaşmaktadır. Paulina, Roberto ile birlikte döner.)

PAULINA Gene bağla şunu.

(Gerardo, Roberto'nun bacaklarını bağlamaya başlar.)

Daha sıkı, Gerardo!

GERARDO Paulina, bu olacak şey değil. Seninle konuşmam gerek.

PAULINA Engel olan kim?

GERARDO Yalnız.

PAULINA Neden? Doktor benim yanımda her şeyi konuşmaya alışkındır, onlar...

GERARDO Sevgilim, sevgili Paulina lütfen, bu kadar inatçı olma. Seninle özel olarak konuşmak istiyorum.

(Gerardo ve Paulina terasa çıkar. Onlar konuşurken Roberto yavaş yavaş bacaklarındaki ipleri çözmektedir.)

Ne yapmaya çalışıyorsun? Bu çıldırmış halinle ne yapmak istiyorsun be kadın?

PAULINA Söyledim ya... onu yargılamak istiyorum.

GERARDO Onu yargılamak, ne demek oluyor, onu yargılamak? Biz onların yöntemlerini kullanamayız. Biz farklıyız. Bu biçimde öç almaya çalışmak hiç...

PAULINA Öç almak değil bu. Ben ona, onun bana asla vermediği bir güvence veriyorum. Ne onun, ne de onun... meslektaşlarının.

GERARDO Ya onun –meslektaşları- onları da kaçıracak mısın, buraya getirip bağlayacak, sonra da...

PAULINA Bunun için önce onların adlarını bilmem gerekir, öyle değil mi?

GERARDO ...sonra da onları...

PAULINA Öldürecek miyim? Onu öldürmek? O beni öldürmediğine göre, haksızlık olurdu bu...

GERARDO Bunu bilmek iyi, Paulina, çünkü beni de öldürmen gerekirdi, seni uyarıyorum, eğer onu öldürmeyi düşünüyorsan, önce beni öldürmen gerek.

PAULINA Biraz sakin olamaz mısın? Onu öldürmeye hiç ama hiç niyetim yok. Tabii ki seni de... Ama her zamanki gibi bana inanmıyorsun.

GERARDO Peki öyleyse, ona ne yapacaksın? Ona? Ne yapacaksın? Ne yapmayı düşünüyorsun? Eğer bütün bunlar... on beş yıl önce, biri sana...

PAULINA Biri ne?.. bana ne yaptılar Gerardo, söyle!

(Kısa sessizlik.)

Bunu söylemeyi hiç istemedin. Şimdi söyle. Onlar...

GERARDO Sen söylemediysen, ben nasıl söylerim?

PAULINA Şimdi söyle.

GERARDO Tek bildiğim, senin bana söylediğin gibi, ilk gece...

PAULINA Onlar...

GERARDO Onlar...

PAULINA Söyle, söyle.

GERARDO Onlar... sana işkence yaptılar. Şimdi sen söyle.

PAULINA Onlar bana işkence yaptılar. Peki başka? Bana başka ne yaptılar, Gerardo?

(Gerardo gidip, Paulina'yı kollarının arasına alır.)

GERARDO *(Fısıldar.)* Sana tecavüz ettiler.

PAULINA Kaç defa?

GERARDO Birden fazla.

PAULINA Kaç defa?

GERARDO Hiç söylemedin. Saymadım, demiştin.

PAULINA Doğru değil.

GERARDO Doğru olmayan ne?

PAULINA Saymadığım. Hep saydım. Kaç defa olduğunu biliyorum.

(Kısa sessizlik.)

Ve o gece, Gerardo, sana geldiğim gece, konuşmaya, anlatmaya başladığım zaman, onları bulduğunda ne yapacağına yemin etmiştin? "Bir gün gelecek sevgilim, bu piçleri yargılayacağız. Kendi gözlerinle göreceksin," –bu ifadeyi tam olarak anımsıyorum çünkü şiir gibiydi– "onlar, senin başından geçenleri dinlerken, sen kendi gözlerinle, tek tek yüzlerine bakacak ve onlarla yüzleşeceksin. Bunu yapacağız. Sen de göreceksin." Şimdi sevgilim, şimdi söyle bana, ben kime gideyim?

GERARDO Bu on beş yıl önceydi.

PAULINA Söyle bana, bu doktora karşı suçlamalarımı kim dinleyecek, kim, Gerardo? Senin komisyonun mu?

GERARDO Benim komisyonum? Ne komisyonu? Sayende bizim diğer suçları soruşturacak halimiz kalmadı artık. İstifa etmem gerekecek.

PAULINA Hep böyle melodramatik oldun. Hemen alnın kırışır ve on yaş daha büyük gösterirsin. İnsanlar gazetelerde resmini görecek ve hiç kimse senin komis-

yonun en genç üyesi olduğuna inanmayacak.

GERARDO Sağır mısın? Az önce istifa etmem gerekecek dedim sana.

PAULINA Neden, anlamıyorum..

GERARDO Sen anlamıyorsun, ama bu ülkedeki diğer herkes, özellikle geçmişin sorgulanmasını istemeyenler gayet iyi anlayacaktır. Cumhurbaşkanlığı komisyonunun bir üyesi olarak, örnek teşkil edecek itidalli, temkinli...

PAULINA Bu kadar çok temkinde boğulup gideceğiz!

GERARDO ....ve tarafsız bir davranış sergilemek zorundayken; bizzat bu kişi, kendi evinde, masum bir insanın bağlanıp, işkence görmesine izin veriyor. Diktatörlüğe hizmet eden gazetelerin nasıl olduğunu; bu olayı, komisyonu aşağılamak ve hatta yok etmek için nasıl kullanabileceklerini bilmiyor musun?

(Kısa sessizlik.)

Bu insanların yeniden iktidarı ele geçirmelerini mi istiyorsun? İstediğin onları ürkütüp, geri getirmek mi; onlara zarar veremeyeceğimiz bir hale düşmemiz mi? Yaşamamıza ya da ölmemize bu adamların karar verdikleri dönemin geri gelmesini mi istiyorsun? Çünkü istediğin buysa, yaptığınla elde edeceksin bunu. Bırak adamı Paulina. Bu yanlışlık için özür dile ve serbest bırak onu. Onunla konuştum, politik açıdan güvenebileceğimiz biri, ya da en azından...

PAULİNA Ah benim küçük adamım, her numarayı yutarsın sen böyle, değil mi? Gerardo, sana söz veriyorum, ne denli vahim olursa olsun, bu özel duruşma ne sana, ne de senin komisyonuna zarar verecek. Komisyona zorluk çıkaracağımı; senin, kayıp tutukluların cesetlerinin nerede olduğunu, insanların nasıl imha edildiğini, nereye gömüldüğünü araştırmanı engel-

leyeceğimi nasıl düşünürsün? Ama komisyon üyeleri, yalnızca ölülerle, artık konuşamayacak olanlarla ilgileniyor. Oysa ben konuşabilirim –onca yıldır tek bir sözcük çıkmadı ağzımdan, düşündüklerimin zerresini bile söylemedim, yıllarca kendi terörümle baş başa yaşadım... ama ben ölü değilim, öldüm sanmıştım ama ölmedim ve konuşabilirim, lanet olsun– Tanrı aşkına, bırak da söyleyeceklerimi söyleyeyim; sen de komisyonunla yoluna devam et ve inan bana, bu olanlardan hiç kimsenin haberi olmayacak.

GERARDO Öyle olsa bile... istifa etmekten başka çare yok. Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi.

PAULİNA Kimsenin bundan haberi olmasa da istifa eder misin?

GERARDO Evet.

PAULİNA Deli karın yüzünden mi; sustuğu için delirmiş, şimdi de konuştuğu için deliren karın yüzünden mi?

GERARDO Nedenlerden biri de bu, evet, eğer gerçek seni hâlâ ilgilendiriyorsa.

PAULİNA Asıl asıl gerçek, ha? *(Kısa sessizlik.)* Bir saniye bekler misin?

(Diğer odaya gider ve Roberto'nun kendini kurtarmak üzere olduğunu görür. Roberto onu görünce hemen durur. Paulina onu tekrar bağlarken erkek sesine benzer bir tonda konuşur.)

"Hop, konukseverliğimizi beğenmedin mi? Bir an önce gitmek mi istiyorsun, orospu? Dışarda benimle geçirdiğin kadar güzel vakit geçiremeyeceksin, tatlım. Beni özleyeceğini söyle. Hiç değilse bunu söyle. "

(Paulina ellerini yavaş yavaş Roberto'nun vücudunda gezdirmeye başlar, neredeyse okşar gibidir. Sonra terasa döner.)

PAULINA Tanıdığım yalnızca sesi değil, Gerardo. Derisini

de tanıdım. Ve kokusunu, Gerardo. Derisini tanıyorum.

(Kısa sessizlik.)

Farz edelim bu doktorun suçlu olduğunu, en ufak bir kuşkuya yer bırakmayacak bir şekilde kanıtladım. Gene de onu bırakmamı ister miydin?

GERARDO Evet. Asıl suçluysa, bırakmak için daha çok neden var demektir. Öyle bakma bana. Herkes senin gibi yapsa, ne olurdu, bir düşün. Bu ülkedeki diğer insanlar, nihayet, sorunlarının hiç değilse bir kısmını çözme şansı yakalamışlarken, sen kendi hırsını tatmin ediyorsun, bizzat kendin ceza vermeye kalkıyorsun... Bu insanlar kolaylıkla kendilerini mahvedebilir. Demokrasiye tam olarak dönüş, kendiliğinden mahv olabilir.

PAULINA Hiç kimse mahvolmayacak! Hiç kimse bunu bilmeyecek ki!

GERARDO Bundan tam olarak emin olmanın tek yolu, onu öldürmek ve bu durumda mahvolacak tek kişi sen olursun; beni de peşinden sürükler, mahvedersin. Bırak adamı gitsin, Paulina. Bu ülkenin iyiliği için, bizim iyiliğimiz için.

PAULINA Ya ben? Ya bana gereken? Bak bana, bak!

GERARDO Evet, sana bakalım, sevgilim. Sen hâlâ onlarla birlikte, o bodrum katında hapis kalmış bir tutsaksın. Kendi yaşamın için on beş yıl boyunca hiçbir şey yapmadın. Hiçbir şey. Sana bakalım, tam her şeye yeniden başlama şansı ele geçirmişken, yaralarını deşip kanatan sana... Artık zamanı gelmedi mi, her şeyi...

PAULINA Unutmak mı? Benden unutmamı istiyorsun.

GERARDO Kurtar kendini onlardan, Paulina, senden istediğim bu.

PAULINA Onu serbest bırakayım da, birkaç yıl sonra geri

mi gelsin?

GERARDO Onu serbest bırak ki, hiçbir zaman geri gelmesin.

PAULINA Sonra onunla Café Tavelli'de karşılaşırız, ona gülümseriz, bize sevimli eşini tanıştırır, gene gülümseriz, sonra hepimiz el sıkışırız, sonra havaların bu mevsimde ne kadar sıcak olduğundan bahsederiz, sonra?..

GERARDO Ona gülümsemeye hiç gerek yok, ama temelde yapmamız gereken bu, evet. Ve yeniden yaşamaya başlamak, evet.

(Kısa sessizlik.)

PAULINA Bak Gerardo, bir uzlaşma yapmayı öneriyorum.

GERARDO Neden söz ettiğini anlamıyorum.

PAULINA Uzlaşma, anlaşma, görüşme. Bu ülkede her şey oy birliğiyle, görüş birliğiyle halledilmiyor mu? Bu geçiş dönemi de zaten bu değil mi? Bize demokrasiyi verdiler, ama ekonomi ve Silahlı Kuvvetler onların kontrolünde? Komisyon suçları soruşturabilir, ama hiç kimseyi cezalandıramaz? Bir şeyler söyleme özgürlüğü var, ama düşündüklerinin hepsini söylemezsen?

(Kısa sessizlik.)

Böylece gördüğün gibi sorumsuz, duygusal ya da... hasta değilim. Bir anlaşmaya varmamızı öneriyorum. Sen bu adamın fiziksel bir zarar görmeden serbest bırakılmasını istiyorsun, ben de... benim ne istediğimi bilmek ister misin?

GERARDO Ne istediğini bilmeyi çok isterdim.

PAULINA Dün akşam onun sesini duyduğum an, aklıma ilk gelen, yıllardır aklımdan hiç çıkmayan tek düşünce; beni öyle bakarken yakaladığın anlarda, –nasıl derdin, soyut, uçucu derdin, değil mi?– hep düşündüğüm

şey, neydi biliyor musun? Bana yaptıklarını, sistematik olarak, anbean, aynı aletleri kullanarak onlara yapmak. Özellikle ona, doktora... Çünkü diğerleri öyle kaba, öyle... ama o Schubert çalardı, bilimden söz ederdi, hatta bir defasında Nietzche'den alıntı bile yapmıştı.

GERARDO Nietzche.

PAULINA Dehşete düşerdim. İçimde böylesine büyük bir nefreti taşımaktan... ama geceleri uyuyabilmenin tek yolu buydu; seninle kokteyl partilere gidebilmemin tek yolu. Kendi kendime sormadan duramazdım; acaba buradaki adamlardan biri o mu? Belki aynı adam değildir ama şu insanlardan biri olabilir... Ve böylece aklımı tümden yitirmeyecek ve senin hâlâ sürdürmem gerektiğini söylediğin o Tavelli gülümsemesini taşıyabilecektim işte, onların kafasını kendi boklarıyla dolu bir kovaya batırmayı, ya da elektrik vermeyi düşlerdim. Ya da seninle sevişirken, tam orgazm olacağımı hissederken, vücudumdaki o tuhaf elektriklenme bana bunları hatırlatır ve ben hemen numara yapardım. Ne düşündüğümü anlamaman, kendini beceriksiz hissetmemen için numara yapardım... Ah Gerardo.

GERARDO Ah, sevgilim, sevgilim.

PAULINA Onun sesini duyduğumda, düşündüğüm tek şey onun da ırzına geçilmesiydi; biri onu sikmeliydi, böyle düşündüm, böylece o da, bir kez olsun, ne demekmiş anlamalıydı... Ben tecavüz edemeyeceğime göre... bu hükmü senin yerine getirmen gerektiğini düşündüm.

GERARDO Devam etme, Paulina.

PAULINA Ama sonra, kendi kendime, böylesi bir işbirliği, senin için zor olacak dedim. Çünkü bir parçacık da

olsa bir istek duyman gerekirdi...

GERARDO Dur, Paulina.

PAULINA Sonra acaba süpürge sapı kullanamaz mıyız dedim. Evet, Gerardo, süpürge sapı, bilirsin süpürgenin sapı. Ama sonra, asıl istediğimin bu olmadığını anladım... fiziksel bir şey olmadığını. Sonra ne karara vardım, gerçekten istediğim şey ne biliyor musun?

(Kısa sessizlik.)

Onun itiraf etmesini istiyorum. Onun, kasetin başına oturup, yaptıklarını bana anlatmasını istiyorum; yalnız bana yaptıklarını değil, her şeyi, herkese yaptıklarını... ve sonra bunları kendi el yazısıyla yazmasını ve imzalamasını istiyorum; bir kopyası da sonsuza dek bende kalacak... tüm bilgilerle, adlar, tarihler ve tüm ayrıntılarla. İşte, istediğim bu.

GERARDO O itiraf edecek, sen de onu serbest bırakacaksın.

PAULINA Onu serbest bırakacağım.

GERARDO Ondan hiçbir şey istemeyeceksin.

PAULINA Hiçbir şey.

(Kısa sessizlik.)

Miranda'nın itirafları elimde olursa, sen de güvende olursun, komisyondaki görevini sürdürebilirsin. Katillerini peşimize salmaya cesaret edemez; çünkü bana ya da sana en ufak bir zarar gelirse, itiraflarının hemen ertesi gün, bütün gazetelerde yayınlanacağını gayet iyi bilir.

GERARDO Yani şimdi sen benden, adam itiraf ederse onu bırakacağına inanmamı bekliyorsun? İtiraf eder etmez beynini dağıtmayacağına, onun da inanmasını istiyorsun, öyle mi?

PAULINA İkinizin de başka bir seçeneği olduğunu hiç sanmıyorum. Bak, Gerardo, bu insan cüruflarını kor-

kutmak zorundasın. Onu öldürmek için arabasını sakladığını söyle ona. İtiraf etmesinin beni caydırmanın tek yolu olduğunu; dün gece buraya geldiğini kimsenin bilmediğini, hiç kimsenin onu bulamayacağını anlat ona. Dilerim onu ikna edebilirsin, onun iyiliği için.

GERARDO Onu ben mi ikna edeceğim?

PAULINA Onu sikmekten daha zevkli olsa gerek, demek istiyorum.

GERARDO Bir sorun var, tabii bunu düşünmemiş olabilirsin, Paulina. Ya adamın itiraf edecek bir şeyi yoksa?

PAULINA Söyle ona, itiraf etmezse onu öldürürüm.

GERARDO Peki ya suçlu değilse?

PAULINA Acelem yok. Söyle ona, itiraf edene kadar, aylarca bekleyebilirim.

GERARDO Paulina, beni dinlemiyorsun. Eğer suçsuzsa, neyi itiraf edecek?

PAULINA Eğer suçsuzsa? O zaman gerçekten mahvoldu demektir.

(Işık alınır.)

2. Sahne

Öğle yemeği.

Gerardo ve Roberto masada oturmaktadır. Roberto hâlâ bağlıdır, ama bu defa elleri önündedir. Gerardo tabaklara çorba koymuştur. Paulina terastan izler. Onları görür, ama duyamaz. Roberto ve Gerardo bir süre sessizlik içinde yemeğe bakıp kalırlar.

GERARDO Aç değil misiniz, Doktor Miranda?

ROBERTO Roberto... Adım Roberto. Bana daha önce olduğu gibi dostça davranın, lütfen.

GERARDO Sizinle müvekkilim gibi konuşmayı tercih ediyorum, Doktor Miranda. Bu bana da yardımcı olacak. Bence bir şeyler yemelisiniz.

ROBERTO Aç değilim.

GERARDO Bırakın da ben...

(Bir kaşık çorba alır ve Roberto'ya bir bebekmiş gibi yedirir. Bundan sonraki konuşmalar süresince Roberto'ya çorba içirir, kendi de içer.)

ROBERTO O bir deli. Böyle söylediğim için özür dilerim Gerardo, ama karın ...

GERARDO Ekmek?

ROBERTO İstemem, teşekkür ederim.

(Kısa sessizlik.)

Psikiatrik tedavi görmek zorunda, bu...

GERARDO Onun tedavisi sizsiniz, doktor.

(Roberto'nun ağzını peçeteyle siler.)

ROBERTO Beni öldürecek.

GERARDO İtiraf ederseniz, öldürmez.

ROBERTO Ama neyi itiraf edebilirim? Neyi itiraf edebilirim, eğer ...?

GERARDO Siz de bilirsiniz doktor, gizli polis bazı doktorları, işkence seanslarında... danışman olarak kullanmıştı...

ROBERTO Tabipler Birliği bu olayları zamanında öğrenemedi, ama öğrendikten sonra olabildiğince araştırdı.

GERARDO Karım, sizin o doktor olduğunuzdan emin, o... Bunu reddedecek bir yol bulamadığınız sürece...

ROBERTO Nasıl reddedebilirim? O sesin benim sesim olmadığını kanıtlayabilmem için, sesimi değiştirmem gerek; lanet olası sesimden başka bir kanıt yok ki, hiçbir şey...

GERARDO Ve deriniz. Derinizden de söz etmişti.

ROBERTO Derim mi?

GERARDO Ve kokunuz.

ROBERTO Hasta bir dimağın fantezileri. Bu kapıdan giren herhangi biri için de bunları düşünebilirdi.

GERARDO Ne yazık ki, o kapıdan siz girdiniz.

ROBERTO Bak, Gerardo, ben kendi halinde bir insanım. Herkes benim şiddetten yana olmadığımı gayet iyi bilir; şiddetin her çeşidinden iğrenirim. Yazlığıma gelir, kumsalda dolaşır, dalgaları seyreder, çakıltaşı toplarım, müziğimi dinlerim...

GERARDO Schubert mi?

ROBERTO Schubert. Bunda utanacak ne var? Vivaldi'yi, Mozart'ı, Teleman'ı da severim. Dün Schubert'i yanıma almakla aptallık etmişim. Ama daha da büyük aptallığı, yolda senin için durmakla yaptım Gerardo; bozuk arabasının önünde çılgınca kollarını sallayan birine acıdığım için bu hale düştüm... Bak, benim buradan çıkmam sana bağlı.

GERARDO Biliyorum.

ROBERTO Bileklerim acıyor, ellerim, sırtım. Biraz gevşetemez misin, hiç değilse...

GERARDO Roberto, size karşı dürüst olmak istiyorum. Yaşamınızı kurtarmanın tek yolu...

(Kısa sessizlik.)

Bence ona... hoşgörülü davranmamız gerek.

ROBERTO Hoşgörülü mü?

GERARDO Suyuna gitmeli, onu yatıştırmalıyız. Böylece bizim... yani sizin işbirliğine istekli olduğunuzu görmeli...

ROBERTO Bu garip durumda nasıl işbirliği yapabilirim?

GERARDO Anlayış gösterin, onu inandırın ki, siz...

ROBERTO Onu inandırayım ki ben...

GERARDO Bana söz verdi, eğer... itiraf ederseniz, sizi hemen...

ROBERTO İtiraf edecek hiçbir şeyim yok benim!

GERARDO O zaman bir şeyler uydurmak zorundasınız, çünkü sizi bağışlamasının tek yolu, sizin...

ROBERTO *(Sesini yükseltir, kızgın.)* Neyimi bağışlayacak? Hiçbir şey yapmadım, itiraf edecek hiçbir şey yok. Anlıyor musun?

(Roberto'nun sesini duyunca, Paulina terasta oturduğu yerden kalkıp onlara doğru yürümeye başlar.)

Bana şerefsiz çözümler önermek yerine, şu çıldırmış karınızın, böyle canice bir davranıştan vazgeçmesini sağlayın; sizin kariyerinizi mahvetmeden, kendisi de tımarhaneye ya da hapishaneye düşmeden. Bunu söyleyin ona. Yoksa kendi evinizi bir parça düzene sokmaktan bile aciz misiniz?

GERARDO Roberto, ben...

(Paulina, terastan girer.)

PAULINA Bir terslik mi var, sevgilim?

GERARDO Hayır, yok.

PAULINA Seni biraz ... gergin gördüm.

(Kısa sessizlik.)

İyi, ikiniz de çorbalarınızı bitirmişsiniz. Kimse benim iyi bir aşçı olduğumu yadsıyamaz, değil mi? İdeal bir ev kadını olduğumu da. Belki bu ideal ev kadını, şimdi size mini minicik bir fincan kahve de ikram etmeli, ha Doktor? Ama sanırım doktor burada kahve içmez. Doktor, sizinle konuşuyorum. Anneniz size hiç mi öğretmedi, biri...

ROBERTO Annemi bu işe karıştırmayın. Annemin sözünü etmekten sizi men ediyorum!

(Kısa sessizlik.)

PAULINA Sizi onaylamak hiç hoşuma gitmiyor ama kesinlikle haklısınız. Sizin yaptıklarınızdan anneniz sorumlu tutulamaz. Bilmiyorum erkekler, neden hep annelerine saldırırlar, aslında... Neden hep "orospu çocuğu" derler de, orospu yerine babadan söz etmezler, aslında her şeyi babalarından öğrenirler...

GERARDO Paulina, bana bir iyilik yapar mısın? Lütfen git, biz de konuşmamızı sürdürebilelim. Bana bu iyiliği yapar mısın lütfen?

PAULİNA Olur, daha da fazlasını yaparım. Bırakayım da, siz erkekler dünyayı kurtarın.

(Gider ve döner.)

Ha, çişini yapmak isterse sevgilim, sen parmaklarını şıklat, ben hemen gelirim.

(Terastaki aynı yerine gider ve izler.)

ROBERTO Kesinlikle deli.

GERARDO Delilerin elinde güç varsa, onlara hoşgörülü davranmak zorundasınız. Onun durumunda bir itiraf...

ROBERTO Ama itiraf neyi...

GERARDO Onu kâbuslarından kurtarabilir. Yaşanan bunca şeyden sonra insanların kafalarından geçenleri nasıl tahmin edebilirim... ama sanırım Paulina'nın

gereksinimini anlıyorum, çünkü dün gece konuştuklarımızla da tam olarak uyuşuyor, tüm ülkenin gereksinimi bu, başımızdan geçenleri sözcüklere dökmek.

ROBERTO Peki ya sen?

GERARDO Ben ne?

ROBERTO Sen. Bundan sonra ne yapacaksın?

GERARDO Neden sonra?

ROBERTO Ona inanıyorsun, değil mi?

GERARDO Suçlu olduğunuza inansaydım, yaşamınızı kurtarmak için bu denli çabalar mıydım?

ROBERTO Başından beri sen de onunla birlikte bu işin içindeydin. O kötüyü oynuyor, sen de iyi adamı oynuyorsun.

GERARDO Ne demek iyiyi...

ROBERTO Rol yapmak... o kötü, sen de iyi rolünde. Bu yolla itiraf edeceğimi düşündünüz. Ve itiraf edince, o değil, beni öldürecek kişi sen olacaksın. Karısına tecavüz edilmiş her erkek, her gerçek erkek böyle yapardı. Biri benim karıma tecavüz etmiş olsa, ben de böyle yapardım. Taşaklarını kesip atardım. Söylesene, benim o ırz düşmanı doktor olduğumu düşünüyorsun, değil mi?

(Sessizlik. Gerardo kalkar.)

Nereye gidiyorsun?

GERARDO Gidip tabancayı alacağım ve senin o boktan beynini dağıtacağım.

(Kısa sessizlik. Giderek öfkesi artar.)

Ama önce orospu çocuğu, senin önerine uyup, taşaklarını kesip atacağım, faşist herif. Gerçek erkek dediğin böyle yapar, değil mi? Gerçek maçolar insanların beyinlerini dağıtır ve yatağa bağladıkları kadınları düzerler. Benim gibi yapmazlar. Ben aptalın, korkak, yumuşak ibnenin tekiyim, çünkü karımı mahvedip,

tüm yaşamını yıkan bir orospu çocuğunu savunuyorum. Kaç defa becerdin onu? Kaç defa... piç oğlu piç?

ROBERTO Gerardo, ben...

GERARDO Gerardo gitti, ben buradayım. Ben. Göze göz, dişe diş, burada. Doğru mu? Felsefemiz bu değil miydi?

ROBERTO Yalnızca bir şakaydı o, yalnızca bir...

GERARDO Ama düşünüyorum da, senin gibi bir pislik için, neden ben ellerimi kirleteyim...

ROBERTO ....yalnızca bir şakaydı.

GERARDO ....burada, senin acı çekmenden ve ölümünden çok daha fazla zevk alacak biri varken? Neden bu zevkten onu yoksun bırakayım ki? Hemen onu çağıracağım, senin o boktan beynini kendisi dağıtsın.

ROBERTO Gitme. Çağırma onu.

GERARDO Arada kalmaktan yoruldum artık. Onunla anlaşmaya, onu ikna etmeye çalış.

ROBERTO Gerardo, korkuyorum.

(Kısa sessizlik. Gerardo döner, ses tonu değişmiştir.)

GERARDO Ben de.

ROBERTO Beni öldürmesine izin verme. *(Kısa sessizlik.)* Ona ne söyleyeceksin?

GERARDO Gerçeği. İşbirliği yapmak istemediğini.

ROBERTO Ne yapmış olduğumu bilmem gerek; anlasana, neyi itiraf etmem gerektiğini bilmiyorum. O adam olsaydım her şeyi bilirdim... her ayrıntıyı, ama ben hiçbir şey bilmiyorum, doğrusu bu... bir yanlış yaparsam, sanacak ki ben... yardımına ihtiyacım var, bana bir şeyler söylemelisin, ki ben de buna göre uydurayım, söylediklerine uygun bir şeyler uydurayım.

GERARDO Karımı aldatmamı mı istiyorsun?

ROBERTO Sizden masum bir insanın yaşamını kurtarmanızı istiyorum Escobar. Benim suçsuz olduğuma

inanıyorsunuz, değil mi?

GERARDO Benim neye inandığım sizin için bu kadar önemli mi?

ROBERTO Elbette önemli. Uygarlığın sesi o değil, sizsiniz. Cumhurbaşkanlığı Komisyonunun üyesi o değil, sizsiniz.

GERARDO *(Acılı, üzgün.)* Hayır, o değil... Onun ne düşündüğü kimin umurunda. O yalnızca...

(Gitmek üzeredir.)

ROBERTO Dur. Nereye gidiyorsun? Ona ne söyleyeceksin?

GERARDO Çişin geldiğini söyleyeceğim.

(Işık alınır.)

İkinci Perde'nin sonu.

3. PERDE

1. Sahne

Akşam olmaktadır.
Paulina ve Gerardo, denize doğru, terastadırlar.
Roberto içeride, hâlâ bağlıdır.
Gerardo'nun kucağında kaset-çalar vardır.

PAULINA Nedenini anlamıyorum.

GERARDO Bilmem gerek.

PAULINA Neden?

(Kısa sessizlik.)

GERARDO Paulina, seni seviyorum. Bunu senin ağzından duymam gerek. Bunca yıl sonra, bunu bana anlatacak kişinin o olması, haksızlık. Bu... dayanılır bir şey değil.

PAULINA Oysa ben anlatırsam, bu... dayanılır bir şey olur.

GERARDO İlk kez onun anlatmasından daha dayanılır.

PAULINA Zaten anlatmıştım bunu Gerardo. O yeterli değil miydi?

GERARDO On beş yıl önce anlatmaya başlamıştın ama sonra...

PAULINA O orospu yanındayken, anlatmayı sürdürmemi beklemiyordun herhalde? Orospu yarı çıplak yatak odandan çıkıp, neden bu kadar geciktiğini sormuştu sana ve demek sen de bekledin ki ben...

GERARDO O orospu değildi.

PAULINA Nerede olduğumu biliyor muydu? Elbette biliyordu. Orospu. Karısı kendini savunmaktan bile acizken, adamla düzüş, ha?

GERARDO Gene başlamayalım, Paulina.

PAULINA Başlatan sensin.

GERARDO Kaç kez söylemem gerek? Seni bulmak için

tam iki ay uğraştım. Sonra karşıma o çıktı, yardım edebileceğini söyledi. Bir iki kadeh içki içmiştik. Tanrım, ben de insanım.

PAULINA Ben senin yaşamını korurken; adını içime gömüp, ağzıma bile almazken... Sor ona, Miranda'ya sor bakalım, adını hiç ağzımdan kaçırmış mıyım? O sırada sen...

GERARDO Sen beni çoktan bağışlamıştın, evet bağışlamıştın; daha kaç kez bunları yineleyeceğiz? Geçmişin bu baskısı, bu kadar çok acı ve kırgınlık bir gün bizi öldürecek. Buna bir son verelim; yıllar öncesinin tartışmasına bir son verelim artık; bu kitabı son kez ve tamamen kapatalım ve bundan bir daha asla, asla konuşmayalım, asla.

PAULINA Bağışlamak ve unutmak, ha?

GERARDO Bağışlamak evet, unutmak, hayır. Ama bağışla ki, yeniden başlayabilelim. Yaşanacak öyle çok şey var ki, benim...

PAULINA Ne yapmamı istemiştin, o kadının önünde konuşmamı mı? Bana ne yaptıklarını onun önünde anlatmamı mı, benim?.. Kaç kez?

GERARDO Ne kaç kez?

PAULINA Kaç kez becerdin onu?

GERARDO Paulina...

PAULINA Kaç kez?

GERARDO Bir tanem...

PAULINA Kaç kez yaptın bunu? Kaç kez, kaç kez? Ben söylerim, sen de bana söyle.

GERARDO *(Çaresizlik içinde önce Paulina'yı sarsar, sonra sarılır.)* Paulina, Paulina. Beni mahvetmek mi istiyorsun? İstediğin bu mu?

PAULINA Hayır.

GERARDO Ama beni mahvetmeye çalışıyorsun. Sonunda

benim olmadığım, benim yer alamayacağım bir dünyada bulacaksın kendini. İstediğin bu mu?

PAULINA O orospuyu kaç kez becerdiğini bilmek istiyorum.

GERARDO Bunu bana yapma, Paulina.

PAULINA O ilk gece değildi, değil mi Gerardo? Onu daha önce de görmüştün, doğru mu? Gerçek, Gerardo!

GERARDO Aşırı dozda gerçek, insanı öldürebilir, biliyorsun.

PAULINA Kaç kez, Gerardo. Sen söyle, ben de sana söylerim.

GERARDO İki kez.

PAULINA O gece. Ya o geceden önce?

GERARDO *(Çok kısık)* Üç kez.

PAULINA Ne?

GERARDO *(Sesini yükseltir.)* Üç kez.

PAULINA O kadar iyiydi ha? Demek o kadar hoşlandın ondan? O da senden hoşlanmış. Gerçekten memnun kalmış olmalı ki, geri gelmiş...

GERARDO Bana ne yaptığının farkında mısın?

PAULINA Onarımdan öte, ha? Onarılamaz.

GERARDO *(Çaresiz)* Benden daha ne istiyorsun? Diktatörlüğe dayandık, sağ çıktık ve şimdi o alçakların bize yapamadıklarını, biz mi biribirimize yapacağız? Bunu mu istiyorsun?

PAULINA *(Sakin)* Hayır.

GERARDO Gideyim mi istiyorsun? İstediğin bu mu? Bu kapıdan çıkıp gideyim ve seni bir daha asla görmeyeyim? Tanrı aşkına, bunu mu istiyorsun?

PAULİNA Hayır.

GERARDO Varacağın nokta bu ama.

(Kısa sessizlik.)

Ellerinin arasında bir bebek gibiyim; doğduğum gün

gibi çıplak, savunmasız duruyorum karşında. Bana da o adama davrandığın gibi mi davranacaksın?

PAULINA Hayır.

GERARDO İstediğin beni...

PAULINA *(Mırıldanarak)* Seni istiyorum. Seni. Seni içimde canlı istiyorum. Yatağımıza hayalet girmeden seninle sevişmek istiyorum; senin o komisyonda gerçeği savunmanı istiyorum; soluduğum havada olmanı istiyorum ve yeniden dinleyebileceğim Schubert'imde olmanı istiyorum...

GERARDO Evet, Paulina, evet, evet.

PAULINA ...ve bir çocuk evlat edinelim istiyorum. Her an seni korumak, sana bakmak istiyorum; tıpkı senin o geceden sonra bana baktığın gibi.

GERARDO Sakın bir daha o korkunç geceden söz etme! Yoksa bu beni... öldürecek. İstediğin bu mu?

PAULINA Hayır.

GERARDO Öyleyse anlatacak mısın?

PAULINA Evet.

GERARDO Her şeyi?

PAULINA Her şeyi.

GERARDO Bu kargaşadan kurtulmamızın tek yolu bu... birbirimizden hiçbir şey saklamadan, birlikte.

PAULINA Tek yolu bu.

GERARDO Kaseti açıyorum. Açmamın bir sakıncası yok, değil mi sevgilim?

PAULINA Aç.

(Gerardo kaseti açar.)

GERARDO Sanki komisyonun karşısında oturuyormuşsun gibi.

PAULINA Nasıl başlayacağımı bilmiyorum.

GERARDO Adını söyleyerek başla.

PAULINA Kızlık adım, Paulina Salas... Şimdi Gerardo

Escobar'la evliyim; avukat, ama o zamanlar...

GERARDO Tarih.

PAULINA 6 Nisan1975, bekârdım. San Antonio Caddesinde yürüyordum...

GERARDO Olabildiğince kesin ol.

PAULINA ...öğleden sonra, saat ikiyi çeyrek geçiyordu. Huérfanos Caddesinin köşesine vardığımda, arkamda bir ses duydum; bir arabadan üç adam indi, biri sırtıma bir tabanca dayadı. "Tek kelime edersen, vururuz seni, bayan." Sözcükleri kulağıma tükürüyordu... nefesi sarımsak kokuyordu. Böyle önemsiz bir ayrıntıya takıldığım için ben de çok şaşırmıştım; sonra, öğlen neler yediğini, anatomi dersinde okuduğum tüm organlarla o yediklerini nasıl sindirdiğini düşünmeye başladım. Daha sonra bunu düşünerek zaman kaybettiğim için, kendime çok kızdım; neden bağırmamıştım? Böyle bir şey başına gelirse, bağırmak gerektiğini biliyordum. Böylece herkes kim olduğunu bilecekti... adını haykır: "Ben Paulina Salas! Beni kaçırıyorlar!" Hemen o anda bağırmazsan, yenildin demektir. Ben çok kolay teslim oldum; en ufak bir direniş göstermeden hemen boyun eğdim onlara. Tüm yaşamımda, hep söz dinleyen biri oldum zaten.

(Işıklar azalmaya başlar.)

Doktor onların arasında yoktu. Doktor Miranda'yla ilk karşılaşmam, şeyden üç gün sonra oldu... o zaman doktorla tanıştım.

(Işıklar daha da azalır. Paulina'nın sesi karanlıkta devam eder. Ay ışığı kaset-çaların üstüne düşer.)

Önce beni koruyacağını sandım. Çok yumuşaktı, çok... diğerlerinin bana yaptıklarından sonra, o çok iyiydi. Ve sonra aniden Schubert Quartet'ini duydum. Üç gün boyunca hiçbir şey yememiş, vücudun paramparça

olmuş bir haldeyken, karanlıkta o harika müziği dinlemenin ne demek olduğunu tarif edemem...

(Karanlıkta Paulina'nın sesiyle, Roberto'nun sesi ve "Ölüm ve Kız" müziğinin ikinci bölümü üst üste biner.)

ROBERTO'NUN SESİ Müzik çalardım, çünkü oynadığım rolde bana yardımcı olurdu; onların dediği gibi, iyi adam rolü. Schubert çalardım, tutukluların güvenini kazanmak için iyi bir yoldu. Aynı zamanda bunun, onların acılarını hafiflettiğini de biliyordum. İnanın bana, onların acılarını hafifleten bir şeydi bu. Yalnızca müzik değil, yaptığım her şey. Bana ilk yaklaşımlarını belirlerdi.

(Işıklar artar, sanki ay iyice yükselmiştir. Gece çöker. Roberto kaset-çaların önünde itiraf etmektedir. Schubert azalır.)

Tutukluların ellerinde öldüğünü söylemişlerdi; onlara bakıp yardım edecek, güvenecekleri biri gerekliymiş. Erkek kardeşim gizli polis üyesiydi. Bir gece bana, "komünistlerin babama yaptıklarını, onlara ödetebilirsin," demişti; babam, Las Toltecas'taki toprakların köylüler el koyduğunda, kalp krizi geçirmişti. Bu darbeyle felç oldu, konuşma yetisini yitirdi. Saatlerce gözünü dikip bakardı bana, gözleri "bir şeyler yap" derdi. Ama görevi kabul edişimin nedeni bu değildi. Asıl asıl gerçek, insani nedenlerdi. Savaştaydık, diye düşünmüştüm, beni ve ailemi öldürmek istiyorlardı; totaliter bir diktatörlük kurmak istiyorlardı; ama gene de onların da tıbbi yardım görme hakları vardı tabii. Yavaş yavaş, neredeyse fark etmeksizin, kendimi daha hassas operasyonların içinde buldum. Artık işkence seanslarındaki rolüm, tutukluların daha fazla işkenceye, daha fazla elektrik akımına dayanıp dayanamayacaklarını saptamaktı. Başında bunun, insanların

yaşamını kurtarmak için bir yol olduğunu düşünmüştüm ve kurtardım da. Çünkü işkence görenlere yardım edebilmek için, çoğu kez gerçeği tam olarak söylemezdim. Tutuklu ölecek derdim, onları durdururdum. Ama sonraları ben de başladım; yavaş yavaş içimdeki erdem coşkuya dönüştü; erdemin maskesi düştü ve o, o coşku yaptıklarımın üstünü örttü, sakladı, saplandığım batağı gizledi... Paulina Salas getirildiğinde artık her şey için çok geçti. Çok geç...

(Işıklar yavaş yavaş azalır.)

ROBERTO ...çok geç. Bir çeşit... vahşet kaplamıştı yaşamımı; yaptıklarımdan gerçekten, içten hoşlanmaya başlamıştım. Artık bir oyundu bu. Merakım bir yanıyla marazi, bir yanıyla da bilimseldi. Bu kadın ne kadarını kaldırır? Bir diğerinden daha fazlasını mı? Ya cinsel organı? Elektrik verildiğinde kurur mu? Bu durumda orgazma ulaşabilir mi? Artık o tamamen sizin elinizdedir; bütün fantezilerinizi onda uygulayabilirsiniz; ona istediğiniz her şeyi yapabilirsiniz.

(Roberto'nun sesi yarı karanlıkta devam ederken ışık azalmayı sürdürür, kaset-çaların üzerine bir parça ay ışığı düşer.)

Size yasaklanmış her şeyi; annenizin asla yapmamanız için fısıltıyla sizi uyardığı her şeyi. O kadınla, bütün o kadınlarla düş kurmaya başlarsınız. Haydi doktor, derlerdi. İçlerinden biri, yoksa bedava eti geri mi çevireceksin, diye alay ederdi benimle. Adı... Aygır diye çağırırlardı... takma adıydı, gerçek adını hiçbir zaman öğrenemedim. Onlar buna bayılır, doktor, derdi Aygır... bu orospuların tümü buna bayılır, hele senin müziklerden şöyle güzel, hoş bir parça çalarsan, iyice rahatlarlar. Bunları hep kadınların önünde söylerdi, Paulina Salas'ın önünde de söylemişti; sonunda ben,

sonunda ben de... ama hiçbiri benim elimde ölmedi, ne bir kadın, ne de bir erkek.

(Işıklar yükselir. Gün ağarmaktadır. Roberto ipleri çözülmüş, kasetten kendi sözlerini bir kâğıda yazmaktadır. Önünde el yazısıyla yazılmış pek çok kâğıt vardır. Paulina ve Gerardo onu izlerler.)

ROBERTO'NUN SESİ *(Kasetten.)* Anımsadığım kadarıyla, Paulina Salas dahil, doksan dört tutuklunun sorgulanmasına katıldım. Söyleyebileceklerim bu kadar. Bağışlanmamı diliyorum.

(Roberto yazarken, Gerardo kaset-çaları kapatır.)

ROBERTO ...bağışlanmamı diliyorum.

(Gerardo teybi tekrar açar.)

ROBERTO'NUN SESİ Bu itirafımın, gerçekten pişmanlık duyduğumu kanıtlamasını dilerim. Ve ülkemiz tam bir uzlaşma ve barışa ulaşmışken...

(Gerardo kaset-çaları kapatır.)

GERARDO Bunu yazdın mı? Ülkemiz tam bir uzlaşma ve barışa ulaşmışken...

(Kaset-çaları tekrar açar.)

ROBERTO'NUN SESİ ....ben ömrümün sonuna dek bu korkunç sırrımla yaşamak zorunda kalacağım. Hiçbir ceza, vicdanımın sesi kadar ağır olamaz.

ROBERTO *(Yazarken.)* ...ceza ...vicdanımın.

(Gerardo teybi kapatır. Bir an sessizlik.)

Peki ya şimdi? İmzalayacak mıyım?

PAULINA Önce bütün bunların, özgür iradenle, hiçbir baskı altında kalmadan gerçekleştiğini yaz.

ROBERTO Bu doğru değil.

PAULINA Gerçek baskının ne olduğunu göstereyim mi, Doktor?

(Roberto birkaç cümle yazar, Gerardo'ya gösterir, Gerardo başıyla onaylar. Roberto imzalar. Paulina

imzaya bakar, kâğıtları toplar. Kaseti çıkartıp, başka bir kaset koyar ve düğmeye basar. Roberto'nun itirafını duyarız.)

ROBERTO'NUN SESİ *(Teypten.)* Müzik çalardım, çünkü oynadığım rolde bana yardımcı olurdu; onların dediği gibi, iyi adam rolü. Schubert çalardım, tutukluların güvenini kazanmak için iyi bir yoldu. Aynı zamanda bunun, onların acılarını hafiflettiğini de biliyordum.

GERARDO Paulina. Bitti artık.

ROBERTO'NUN SESİ *(Teypten.)* Yalnızca müzik değil, yaptığım her şey. Bana ilk yaklaşımlarını belirlerdi.

GERARDO *(Teybi kapatır.)* Bitti artık.

PAULINA Neredeyse bitti, evet.

GERARDO Artık zamanı gelmedi mi, biz...

PAULINA Doğru. Biz bir anlaşma yapmıştık. *(Kalkar, pencereye gider, denizin havasını derin derin içine çeker.)* Düşünüyorum da, burada böyle ne çok vakit geçirdim, saatlerce; gece sular çekilince, denizden arta kalanları gün doğarken fark ederdim, öylece bakıp kalırdım; tekrar denize sürüklendiklerinde ne olacaklar diye merak ederdim. Oysa şimdi... şimdi...

GERARDO Paulina!

PAULINA *(Aniden dönerek)* Hâlâ ilkelerine bağlı olduğunu görmek ne hoş. Ben de seni ikna etmek zorunda kalacağımı düşünmüştüm; adamın gerçekten suçlu olduğunu öğrendiğin şu an, onu öldürmeni engellemek için, seni ikna etmek zorunda kalacağımı düşünmüştüm.

GERARDO Onun gibi biri için kendimi lekelemem.

PAULINA *(Arabanın anahtarlarını fırlatır.)* Doğru. Git, arabasını getir.

(Kısa sessizlik.)

GERARDO Yani onu seninle yalnız bırakabilir miyim?

PAULINA Yeterince büyüdüğümü **söy**lememiş miydin?
(Kısa sessizlik.)

GERARDO Tamam, tamam, arabayı **alma**ya gidiyorum... Kendine dikkat et.

PAULINA Sen de.
(Gerardo kapıya doğru gider.)

PAULINA Ha... krikosunu geri vermeyi unutma.

GERARDO *(Gülümsemeye çalışır.)* Sen de Schubert kasetini vermeyi unutma. Sende var zaten.
(Çıkar. Paulina onun gidişini izler. Roberto ayak bileklerini çözer.)

ROBERTO İzninizle tuvalete gitmek istiyorum. Bana eşlik etmeniz için artık bir neden kalmadı sanırım.

PAULINA Kıpırdama Doktor. Hâlâ küçük bir sorunumuz var.
(Kısa sessizlik.)
İnanılmaz güzel bir gün başlıyor. Şu an eksik olan tek şey, bu günün gerçekten, sahiden kusursuz olması için yapmam gereken tek şey ne, biliyor musun Doktor?
(Kısa sessizlik.)
Seni öldürmek. Böylece Schubert'imi dinleyebilirim; senin de onu dinlediğini, benim günümü, ülkemi, Schubert'imi, kocamı kirlettiğini düşünmeksizin, yeniden. İşte bana gereken bu.

ROBERTO Bayan, kocanız size güvenerek buradan ayrıldı ... söz vermiştiniz...

PAULINA Ama söz verirken, hâlâ bir kuşkum vardı... mini minicik bir kuşku... gerçekten o adam mıydınız? Çünkü Gerardo kendi açısından haklıydı. Kanıt, sağlam bir kanıt... öyle ya yanılmış olabilirdim. Ama biliyordum, eğer itiraf edersen... ve seni dinlerken, son kuşkum da kayboldu gitti. Şimdi biliyorum ki, şu an artık biliyorum, o adam sensin. Artık kendimle barışık

yaşayamam ve senin yaşamana izin veremem.
(Tabancayı ona doğrultur.)
Dua etmek için bir dakikan var, Doktor.
(Roberto yavaşça kalkar.)

ROBERTO Yapma. Ben suçsuzum.

PAULINA İtiraf ettin.

ROBERTO Bu itiraf, hanımefendi... Sahteydi.

PAULINA Ne demek, sahte?

ROBERTO Uydurdum. Birlikte uydurduk.

PAULINA Bana tamamen gerçek gibi geldi; canımı acıtacak kadar bildik, yakın...

ROBERTO Ne yazacağımı, kocanız söyledi bana. Bazılarını da ben uydurdum. Ama çoğu onun sizden öğrendikleri; başınıza gelenlere dair kendi bildikleriydi. Böylece beni bırakacaktınız. Beni öldürmenize engel olmak için, tek yolun bu olduğuna inandırdı. Yapmak zorundaydım... siz de gayet iyi bilirsiniz, baskı altında her şeyi söyleriz. Ama ben masumum, Bayan Escobar. Tanrı biliyor ki...

PAULINA Tanrıdan medet ummayın, Doktor. Tanrı var mı, yok mu, çok yakında anlayacaksınız. Aygır.

ROBERTO Ne?

PAULINA İtirafınızda pek çok kez Aygır adı geçiyor. İri yarı, adaleli bir adam olmalı, tırnaklarını yermiş. Doğru, lanet olası tırnaklarını yerdi. Aygır...

ROBERTO Tarif ettiğiniz gibi biriyle hiç karşılaşmadım. Bu adı bana kocanız verdi. Söylediklerimin hepsi, kocanızın yardımıyla uyduruldu. Dönünce, ona sorun.

PAULINA Ona sormama gerek yok. Böyle yapacağını biliyordum; senin itirafın için, benim sözcüklerimi kullanacağını biliyordum. Böyle bir insandır o. Hep başkalarından daha zeki olduğunu düşünür; her zaman birilerini kurtarması gerektiğine inanır. Onu

suçlamıyorum. Bu yüzden onu seviyorum. Aşkımız için yalan söyledik birbirimize. Kendi iyiliğimiz için aldattık birbirimizi. Ama bu oyunda kazanan ben oldum. Ona Ayı adını verdim, Doktor, sen düzeltir misin diye görmek için, ona yanlış ad verdim. Ve sen düzelttin. Ayı adını düzeltip, yerine Aygır dedin. Eğer suçsuz olsaydın...

ROBERTO Size söyledim, bütün bunları bana kocanız... Dinleyin. Lütfen dinleyin. Kocanız belki de Aygır adının böyle bir adama daha... bilmiyorum neden böyle yaptı... Ona sorun. Ona sorun.

PAULINA Yaptığın tek düzeltme bu değil ki. Daha başka... yalanlar da vardı.

ROBERTO Ne yalanı, ne yalanı?

PAULINA ...küçük yalanlar, Gerardo'ya anlattığım öyküye kattığım küçük değişiklikler ve sen bunların çoğunu düzelttin. Tam planladığım gibi oldu. Öylesine korkmuştun ki, doğruyu söyledin... Ama seni suçlu olduğun için öldürmeyeceğim Doktor, bütün bunlardan hiç pişman olmadığın için öldüreceğim. Ben, ancak gerçekten pişmanlık duyan birini, kötülük ettiği kişilerin karşısına geçip, bunu ben yaptım, ben yaptım ve bir daha asla yapmayacağım, diyen birini bağışlayabilirim.

ROBERTO Daha ne istiyorsunuz? Bu ülkedeki tüm kurbanların elde edebileceğinden fazlasını elde ettiniz.

(Diz çöker.)

Daha fazla ne istiyorsunuz?

PAULINA Gerçeği Doktor. Gerçeği söyle, seni bırakacağım. Pişman olduğunu söyle, seni bırakacağım. On saniyen var. Bir, iki, üç, dört, beş, altı. Zaman daralıyor. Yedi. Söyle!

(Roberto ayağa kalkar.)

ROBERTO Hayır, söylemeyeceğim. Çünkü itiraf etsem bile, siz asla tatmin olmayacaksınız. Nasılsa beni öldüreceksiniz. Öyleyse haydi, öldürün beni. Hasta bir kadının bana böyle davranmasına izin vermeyeceğim. Beni öldürmek istiyorsanız, yapın bunu. Ama masum bir insanı öldüreceksiniz.

PAULINA Sekiz.

ROBERTO Biri size korkunç şeyler yaptı ve şimdi siz bana korkunç şeyler yapıyorsunuz; yarın bir başkası yapacak bunu... sonra bir başkası, sonra bir başkası... Çocuklarım var, iki oğlan bir kız. Gelecek on beş yılı, sizi arayıp bulmakla mı geçirmeliler? Sonra da...

PAULINA Dokuz.

ROBERTO Ah Paulina... artık durma vakti gelmedi mi?

PAULINA Neden hep benim gibi insanlar özveride bulunmak zorunda kalıyor; neden hep bizim ödün vermemiz, yenilgiyi bizim kabul etmemiz gerekiyor; neden hep dilini ısırmak zorunda kalan ben oluyorum, neden? Ama bu kez değil. Bu kez artık kendimi, bana gerekeni düşüneceğim. Adalet yalnızca bu davada, yalnızca bir kez yerine gelecek olsa da. Ne kaybederiz? Onlardan birini öldürmekle ne kaybederiz? Ne kaybederiz? Ne kaybederiz?

(Işıklar yavaş yavaş giderken, bulundukları durumda donarlar. Mozart'ın "Dissonant Quartet"inin son bölümünü duyarız. İnmekte olan dev bir ayna, Paulina ve Roberto'yu kapatır. İzleyiciler aynada kendilerini görürler. İzleyenler aynadan kendilerini gözlerken birkaç dakika Mozart Quartet duyulur. Takip ışıkları izleyicinin, sıraların üzerinde birkaç kez dolaşır ve alınır.)

2. Sahne

Bir konser salonu. Birkaç ay sonra, bir akşam.
Şık giysiler içinde Gerardo ve Paulina görünür. Aynanın karşısına otururlar, sırtları izleyenlere dönüktür. İki sandalyede ya da izleyiciler arasındaki iki koltukta oturabilirler. Müziğin altında, boğazını temizlemek, ara sıra öksürmek, program kitabının sayfalarını çevirmek, gürültülü nefes almak gibi konser salonuna özgü sesler duyarız. Müzik bittiğinde Gerardo alkışlamaya başlar, görünmeyen izleyicilerin alkışlarının yükseldiğini duyarız. Paulina alkışlamaz. Alkış azalırken, konser salonlarında programın birinci bölümü bitince duyulan bildik sesler gelir: Gene boğaz temizlemeler, mırıltılar, fuayeye yürüyen bedenlerin sesleri.
Paulina ve Gerardo dışarıya doğru yürürler, insanları selamlarlar, sohbet için bir an dururlar. Ağır ağır salondan uzaklaşıp, izleyicilerle dolu hayali bir fuayeye doğru ilerlerler. Mırıltılar halinde konuşma seslerini duyarız. Gerardo sanki konserdeymiş gibi, izleyicilerle konuşmaya başlar. Kalabalığın mırıltıları arasında sesi duyulur.

GERARDO *(Farklı izleyicilere doğru, içtenlikle.)* Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim... Biraz yorgunum, ama yorgunluğa değdi... Evet, hepimiz komisyonun kapanış raporundan son derece memnunuz.
(Paulina yavaşça uzaklaşır, küçük bir barın kurulduğu bir köşeye gider. Dönene dek, Gerardo izleyicilerle konuşmayı sürdürür.)
İnsanlar, bireysel intikam peşine düşmeyerek gerçekten olağanüstü cömert bir davranış sergilediler... Evet,

yaptığımız işin iyileşme sürecine büyük bir yardımı olacağını zaten biliyordum, ama daha toplandığımız ilk günden başlaması, benim için de bir sürpriz oldu. Tanıklık için yaşlı bir kadın gelmişti. Son derece çekingendi. Konuşmak için ayağa kalktı. Komisyon başkanı, "Lütfen oturun," dedi ve ayağa kalkıp sandalyesini çekti. Kadın oturdu ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Sonra bize bakıp, "Bu ilk kez oluyor efendim," dedi; kocası on dört yıl önce kaybolmuş, dilekçeler vermek için binlerce saat harcamış, binlerce saat beklemiş... "Bu ilk kez oluyor," dedi bize, "bunca yıl içinde ilk kez biri benden oturmamı istedi efendim." İlk kez biri ondan oturmasını istemiş.

(Bu arada Paulina şekerleme almıştır, parasını öderken Roberto girer, üzerinde belli belirsiz, düşsel, ay ışığı benzeri bir ışık vardır. Gerçek de olabilir, Paulina'nın kafasında yarattığı bir hayal de olabilir. Paulina henüz onu görmemiştir. Konserin yeniden başlayacağını belirten zil çalar. Bu arada konuşmasını bitirmiş olan Gerardo'nun yanına döner. Roberto arkada kalır, belli bir mesafeden Paulina ve Gerardo'yu izler.)

Katillere gelince, her ne kadar adlarını bilmesek ya da açıklayamasak da... ah, Paulie, tam zamanında geldin. Neyse, sonra görüşürüz dostum. Sonunda benim de biraz boş zamanım olacak artık. Belki bizim evde bir kadeh içki içeriz. Paulie öyle bir margarita yapar ki, tüyleriniz diken diken olur.

(Gerardo ve Paulina yerlerine oturur. Roberto başka bir koltuğa oturur, sürekli Paulina'ya bakmaktadır. Alkış başlar, hayali müzisyenler sahneye gelmiştir. Enstrümanlardan akort sesleri yükselir. Ardından "Ölüm ve Kız" başlar. Gerardo, ileriye doğru bakmakta olan Paulina'ya döner, elini tutar ve ileriye doğru bakmaya

başlar. Bir süre sonra, Paulina yavaşça döner ve Roberto'ya bakar. Bir an bakışları kilitlenir. Sonra döner, yüzünü sahneye, aynaya doğru çevirir.
Sahne ışıkları alınırken müzik çalar, çalar, çalar...
Perde kapanır.)

SON

SONSÖZ

Yedi ya da sekiz yıl önce, Şili'de General Augusto Pinochet hâlâ diktatörken ve ben hâlâ sürgündeyken, ileride *Ölüm ve Kız* oyununun çekirdeğini oluşturacak dramatik bir durumun öyküsü kafamda dönmeye başlamıştı. Otoyolda arabası bozulan bir adama, tanımadığı biri dostça yardım edip, onu evine bırakır. Adamın karısı, bu yabancıyı sesinden tanıdığına; onun, yıllar önce kendisine işkence ve tecavüz eden kişi olduğuna inanır. Adamı zorla tutup, onu yargılamaya karar verir. İleride bir romana dönüşür umuduyla, birçok kez oturup yazmaya yeltendim. Birkaç saat ve birkaç yetersiz sayfadan sonra, düş kırıklığı içinde vazgeçtim. Özde yatan bir şey eksikti. Bir türlü çözemiyordum, örneğin kadının kocası kimdi; karısına inansa bile, onun gösterdiği şiddete tepkisi ne olacaktı. Öykünün içinde geliştiği tarihsel koşullar henüz net değildi; ülkenin koskoca geçmişine yönelik simgesel ve gizli ilişkilerle, kadının bu daracık, klostrofobik evindeki dünyanın sınırları arasındaki bağlantı da açık değildi benim için. Ana rahminden çıkabilmesi için bebeğe yardım gerekirse, doğumda *forseps* kullanmak zorunlu olabilir; ama karakterler doğmak istemezlerse, *forseps* ile onları sakatlayıp, yaşamlarını onarılmaz biçimde çarpıtacağımı, neyse ki çoktan öğrenmiştim. Ne yazık ki benim üçlüm, biraz daha bekleyecekti.

Uzun süre beklemek zorunda kaldılar. Öyküyü nasıl anlatabileceğimi, ancak Şili 1990 yılında demokrasiye dönüp ben de, onyedi yıllık sürgünden sonra, ailemle birlikte geri gelip tekrar buraya yerleştiğim zaman anladım.

O zamanlar ülkem (ve hâlâ, ben bu satırları yazarken de) demokrasiye geçişin güçlüklerini yaşıyordu, Pinochet artık devlet başkanı değildi ama hâlâ silahlı kuvvetlerin başın-

daydı, insanlar başkaldırmaya kalkışırsa, ya da daha belirgin bir deyişle, geçmiş rejimdeki insan hakları ihlalleri cezalandırılmaya kalkılırsa, yeni bir darbe yapma tehditini taşıyordu. Yeni hükümetin, kaostan ve sürekli bir yüzleşmeden kaçınmak için, hâlâ yargı organlarında, senatoda, belediye meclislerinde ve özellikle ekonomide çok önemli yerleri işgal eden Pinochet yanlılarını dışlamadan bir çıkış yolu bulması gerekiyordu. İnsan hakları alanındaki bu ikircikli duruma karşı, demokratik bir seçimle göreve gelen Cumhurbaşkanımız Patricio Aylwin, Rettig* Komisyonu adını verdiği bir komisyon kurdu, başına seksen yaşındaki bir hukukçuyu getirdi. Komisyon, diktatörlük döneminde ölümle sonuçlanan ya da öyle olduğu varsayılan suçları soruşturacak; ancak isimler verilmeyecek ve kimse yargılanmayacaktı. Hasta bir ülkenin iyileşmesine yönelik önemli bir adımdı bu: Terörün, kendi içimizde gizli gizli ya da bölük pörçük bir şekilde, zincirlerinden boşalmış gibi yayıldığı gerçeğinin, sonunda kamuoyu tarafından tanınıp kabul edileceğini; sonsuza dek resmi tarih olarak belirleneceğini; ardımızda bırakmak istediğimiz nefret ve kutuplaşmanın, bölünmüş yeni bir toplum oluşturacağını, başından beri hepimiz biliyorduk. Diğer yandan, adalet yerine gelmeyecekti; kurtulup sağ kalmış, travmatik deneyimleri olan yüzbinlerce kurbandan hiç söz edilmeyecekti. Aylwin, geçmişin terörünü tümden gömmek isteyenlerle, ortaya çıkarmak isteyenler arasında, tedbirli ama cesur bir yol izliyordu.

Komisyonun bu zor görevi nasıl yürüteceğini büyük bir merakla izlerken, yavaş yavaş, yıllardır kafamı kurcalayan, henüz çözemediğim öykünün anahtarının burada olabileceğini kavramaya başladım: Adam kaçırma ve yargılama kurgusu, diktatörün ezdiği bir ülkede değil, demokrasiye

* Raul Rettig (1909-2000) Şilili politikacı ve avukat. 1991'de "Gerçeklik ve Uzlaşma için Ulusal Komisyon"a başkanlık yaptı..(Ç.N)

geçiş yapan bir ülkede geçmeliydi. Pek çok Şilili yaşadıklarından ötürü gizli travmalarıyla boğuşurken, diğer pek çoklarının da, suçları açığa çıkar mı diye merakla beklediği bir geçiş döneminde geçmeliydi. İşkence görmüş kadının kocasının, bu zorla alıkoyma olayından büyük ölçüde etkilenebilmesi için, onu, Rettig Komisyonu'ndakiler gibi, yüksek sorumlu bir komisyon üyesi yapmalıydım. Çok geçmedi, yazmam gerekenin roman değil, bir oyun olduğu sonucuna vardım.

Riskli bir fikirdi bu. Bir yazarın en iyi dostunun "mesafe" olduğunu deneyimlerimle biliyordum ve her yönüyle şu anki tarihi oluşturmaya başlayan olayları ele aldığımızda, belgesel olana kapılmak ya da aşırı gerçekçi bir yaklaşımla, evrensel olanı ve yaratıcılık için gerekli olan özgürlüğü kaybetmek; oyun karakterlerinin kendiliklerinden doğmasına, bizi şaşırtmalarına ve rahatsız etmelerine izin vermek yerine, onları yaşanan olaylara uydurmaya çalışmak gibi büyük bir tehlike söz konusuydu. Bizden özellikle tedbirli davranmamız istendiği bir dönemde, insanlara, terör ve şiddetin uzun süreli etkisini hatırlattığım için, kendi ülkemde bazı kişiler tarafından "ortalık karıştırıcı" diye vahşice eleştirileceğimi de gayet iyi biliyordum.

Her ne kadar bir vatandaş olarak sorumlu ve mantıklı davranmak zorunda olduğumu bilsem de, bir sanatçı olarak, karakterlerimin doğal birleşme çağrılarına cevap vermek; pek çok yurttaşımın, yeni demokrasimize "zarar" vermekten korktuğu için, oto-sansür yapıp, altında ezildikleri sessizliği kırmak zorundaydım. Bugün her zamankinden çok şuna inanıyorum, kırılgan bir demokrasi, varlığının ardında yatan en derin facıaları, acıları, umutları, herkesin anlayacağı bir şekilde dile getirdiği zaman güçlenir; birbirimize verdiğimiz zararı, tekrarından çekin-

diğimiz için saklayarak değil.

Yazmaya başladığımda karakterlerin, pek çok Şilili'nin kendilerine gizli gizli sordukları, hemen hemen hiçbirinin alenen sorgulanmasıyla ilgilenmediği soruları çözmeye çalıştıklarını gördüm. İşkence yapanlarla, işkence görenler aynı ülkede nasıl bir arada yaşayabilirlerdi? Baskı altında bir travma yaşamış, her yerini yükses sesle konuşma korkusu sarmış ülkemiz nasıl iyileşecekti? Yalan söylemek bir alışkanlık haline gelince, gerçeğe nasıl ulaşabilirdiniz? Geçmişe tutsak olmadan onu nasıl canlı tutabilirdik? Gelecekte tekrarlanması riskini göze almadan nasıl unutabilirdik? Barışı garanti etmek için gerçeği feda etmek mantıklı bir yaklaşım olur muydu? Geçmişin ve gerçeğin, fısıltı ya da uğultularla süren yankıması bastırılırsa, bunun sonuçları ne olurdu? Askeri darbe tehditi peşlerini bırakmazken, insanlar, adalet ve eşitlik aramakta özgür olabilir miydi? Bu koşullarda şiddet önlenebilecek miydi? Derin acılar çeken insanların yaşadıkları konusunda biz ne denli suçluyduk?

Belki de en büyük ikilem şuydu: Demokratik dengeyi sağlayacak ulusal birliği bozmadan bu sorunlarla nasıl yüzleşilirdi?

Üç hafta sonra *Ölüm ve Kız* hazırdı.

Bu oyun, ulusun dış görünüşünün hemen altında yatan gizli çatışkıları ortaya çıkardığı için, insanların psikolojik güvenliğine yönelik açık bir tehdit oluştursa da; aynı zamanda, kimlik arayışımız ve önümüzdeki yıllarda yaşayabileceğimiz çelişkileri araştırmamız için bir araç olabilir.

Çağımızın imgelerinden gelen yoğun mesajlar; özellikle kitlelere yönelik eğlence medyasının yayınları, sürekli olarak, bizi, sorunlarımızın çoğuna yanıt olacak, çok kolay, hatta çok rahat, huzur verecek bir yol olduğuna inandır-

maya çalışıyor.

Bana göre böylesi bir estetik strateji, insanların başından geçenleri çarpıtmakla, lekelemekle kalmıyor; Şili durumunda ya da böyle olağanüstü çatışkılarla, acılarla yüklü bir dönemi ardında bırakmış herhangi bir ülkede, topluma zarar veren, onun olgunlaşmasını, gelişmesini donduran bir etkisi oluyor. *Ölüm ve Kız* oyununun neredeyse Aristo tarzı bir tragedya ile örtüştüğünü hissediyorum; bu yapıt, acıma ve dehşet uyandırarak ortak arınmaya yardımcı olabilir, diğer bir deyişle izleyiciyi, gün ışığına çıkarılmadığı takdirde yıkımlarına neden olacak korkunç olaylarla yüzleşmeye zorlayabilir.

Bu kurgu oyunun, daha önce yazdığım romanlar, öyküler, şiirler ve diğer oyunlarım gibi yalnızca Şili'yi kapsamadığını belirtmeliyim; oyunum, dünyanın herhangi bir yerinde olabilecek sorunlara, yirminci yüzyıl boyunca, çağlar boyunca insanlığın karşılaştığı sorunlara yöneliyor. Bu oyun yalnızca korkular içinde yaşayan ve eşzamanlı olarak korkularına ve yaralarına anlayış gösterilmesine ihtiyacı olan bir ülke hakkında değildi; yalnızca insanlara ve onların güzelim ülkelerine yapılan işkence ve vahşetin uzun süreli etkisine dair de değildi; aklımı sürekli kurcalayan başka temalar da vardı: Kadınların eline güç geçerse ne olur? Yüzünüze taktığınız maske kendi yüzünüzle özdeşleşmişse, gerçeği nasıl söyleyebilirsiniz?

Hafızamız bizi nasıl kandırır, korur ve yönlendirir? Kötülüğü bir kez tatmışsak, masumiyetimizi nasıl koruyabiliriz? Bizi onarılmaz bir biçimde yaralayanları nasıl bağışlarız? Politik ama broşür yazısına benzemeyen bir dili nasıl bulabiliriz? Hem popüler olan hem de birden fazla anlam içeren öyküler; geniş izleyici kitlesi tarafından anlaşılabilen ve gene de biçem arayışlarını içeren, hem efsanevi olan hem de şu anki insanlığı ilgilendiren öyküler

nasıl anlatılır?

Ölüm ve Kız, insanlığın olağanüstü bir değişim geçirdiği şu anda; gelecek için büyük umutlar beslendiği ve geleceğin ne getireceği konusunda büyük bir kafa karışıklığı yaşandığı bir zamanda İngilizce olarak yayınlandı. Konuyla ilgili güncel tartışmalar az da olsa, insanlarının iktidar merkezlerine uzak ama ıstırap merkezlerine çok yakın yaşadıkları üstü kapalı bölgelerden; ahlaki değerlerin olayları biçimlendirdiği ve ertelettiği yerlerden duyulmaya başladı.

Sefaletin ve uzak ülkelerin ufukta gözden yitirildiği böyle zamanlarda, dünyadaki Paulina'ları, Gerardo'ları, Roberto'ları düşünmenin; bu üçlüden hangisine daha çok benzediğimizi, yalıtılmış yaşamlarımızın bu karakterlerin hangisinde –ya da hepsinde mi– ifade bulduğunu anlamamızda mini minicik de olsa bize yardımcı olacağı umudundayım. Son olarak da, bu çok uzaktaki Şili'nin, bu çok uzaktaki insanlarını izlerken, fısıltılarını duyar, acılarını paylaşırken neler hissettiğimizin ayırdına varabilir; farkındalık dediğimiz o tuhaf, ürpertici insanlık duygusuyla, bölünmüş dünyamıza bir köprü kurabiliriz umudundayım.

Ariel Dorfman
11 Eylül 1991

ARIEL DORFMAN

Özellikle çok kültürlü yazım alanında güçlü bir örnek oluşturan Ariel Dorfman, yirminci yüzyılın en önemli edebiyat seslerinden biri olarak nitelendirilir.

Arjantin-Şili kökenli Dorfman, sürgündeki yaşamını ve yaşadığı iki ülkeli süreci, beğeni kazanan *Güneye Doğru, Kuzeye Bakarak (Heading South, Looking North)* adlı anı kitabında ayrıntılarıyla anlatır.

Şair, roman ve deneme yazarı olarak Dorfman, tüm yapıtlarıyla etkileyici bir üretim alanı yaratmıştır. Kitapları kırktan fazla dile çevrilmiş ve yüzden fazla ülkede sahnelenmiştir. *Ölüm ve Kız (Death and the Maiden)* oyunu, İngiltere'de Olivier Ödülleri'nde En İyi Oyun ödülünü almıştır. Roman Polanski yönetiminde filme çekilmiştir.

1991 yılında Tony Kushner ile birlikte yazdığı *Dullar (Widows)*; 1995 yılında Edinburg Festivali'nde Traverse Tiyatrosu tarafından oynanan *Okuyucu (Reader)*, diğer oyunlarıdır.

Geleceğe Bazı Yazılar (Some Write to the Future-1991), *İmparatorluğun Eski Giysileri (The Empire's Old Clothes* - 1996), *Şeytan Çıkarma Ayinleri Terörü (Exorcising Terror* – 2004), *Diğer Eylüller, Birçok Amerikalar* (*Other Septembers, Many Americas* – 2005) adlı yapıtları düz yazılarıdır.

İki tanesi Kennedy Center'dan olmak üzere, çok sayıda uluslararası ödüller kazanmıştır. 1996 yılında oğlu Rodrigo ile birlikte, *Zamanda Tutsaklar (Prisoners in Time)* adlı çalışmasıyla İngiltere'de En İyi Televizyon Draması ödülünü almıştır.

Santiago'da Son Vals (Last Waltz in Santiago) adlı toplu şiirleri, uyarlanarak filme çekilmiştir; *Zaman Sınırı (Deadline)* adındaki bu film, Emma Thompson, Bono, Harold Pinter gibi pek çok kişi tarafından seslendirilmiştir.

Dorfman'ın, Kerry Kennedy tarafından insan hakları savunucularıyla yapılan söyleşilerden yola çıkarak, insan hakları konusunda yazdığı oyunu *İktidara Gerçeği Söylemek: Karanlığın Ötesinden Sesler (Speak Truth to Power: Voices from Beyond the Dark)*, 2000 yılında Washington Kennedy Center'da prömiyer yapmıştır; aralarında Kevin Kline, Sigourney Weaver, Alec Baldwin, John Malkovich'in bulunduğu sanatçılar rol almıştır. Dünyanın pek çok yerinde temsiller verilmiştir. Bunlardan biri, aralarında Martin Sheen, Sean Penn, Robin Wright Penn ve Woody Herrelson'ın yer aldığı sanatçılar tarafından oynanan, Atlanta'da Martin Luther King Kilisesi'nde sergilenen yapımdır.

Son oyunları *Araf (Purgatorio)*, *Diğer Taraf (The Other Side)*, *Picasso'nun Dolabı (Picasso's Closet)* ve en son romanları *Blake'nin Terapisi (Blake's Therapy)*, *Americanos: Los Pasos de Murieta* adlı yapıtlarıdır. Alan Parsons Project grubunun bestecisi ve solisti Eric Woolfson ile birlikte, *Dans Eden Gölgeler (Dancing Shadows)* adlı müzikalin librettosunu yazmıştır. Müzikal 2007'de Kore'de sahnelenmiş ve beş Tony Ödülü kazanmıştır.

Dorfman aynı zamanda dünyanın önde gelen gazetelerinde düzenli olarak yazılar yazmaktadır. Şu sıralar anılarının ikinci bölümünü yazmakta ve bir Upanishad* efsanesini konu alan, dünyadaki çocuk sömürüsüne gönderme yapan bir opera üzerine çalışmaktadır.

Duke Üniversitesi'nde, araştırma profesörü olarak edebiyat ve Latin Amerika dersleri vermektedir.

Website adresi: www.adorfman.duke.edu

*Eski Hint din kitaplarından biri. (Ç.N.)

Mitos-Boyut / Oyun Dizisi

(Son Oyunlar)

290. **Jeffrey HATCHER** / *Bir Picasso, Lütfen*
291. **Jean-Claude CARRIERE** / *Akıl Defteri*
292. **David GIESELMANN** / *Bay Kolpert*
293. **SOFOKLES** / *Filoktetes* Eski Yunan Tragedyaları 7
294. **Bryony LAVERY** / *Ophelia*
295. **Nihat KINIKOĞLU** / *Bosna fiarkısı*
296. **Ömer POLAT** / *Aladağlı Miho*
297. **Özcan ÖZER** / Toplu Oy. 1 *Avrupa Komedyası / Güzel Zamanlar*
298. **Boris VIAN** / *Kasaplığın El Kitabı*
299. **Tülin TANKUT** / Toplu Oyunları 1 *Kız Doğdu / Kızkulesi*
300. **Zeynep KAÇAR** / Toplu Oyunları 2
Sahici İnsanlar-Plastik Ölümler / Böyle Bir Aşk Masalı
301. **Carlo GOLDONI** / *İki Efendinin Uşağı*
302. **Federico Garcia LORCA**/ Toplu Oyunları 2
Ayakkabıcının Karısı/ Bay Cristobal'ın Kukla Oyunu/ Kız Kurusu Gül Hanım
303. **Mitos-Boyut** / YARIŞMA OYUNLARI 3 (2008)
İstibdat Kumpanyası (Uğur Saatçi) / Yıldızın Kaydığı (Alperen Yeşil) / Michelangelo (Irmak Bahçeci) / Beşinci Basamak (M. Yılmaz Ak) / Tetikçi (Ebru Nihan Celkan)
304. **Raymond RADIGUET** / *Pelikanlar*
305. **Andrzej SARAMONOWICZ** / *Testosteron*
306. **J. Sanchis SINISTERA** / Toplu Oy. 1 *Ay, Carmela / Leningrad Kuşatması*
307. **Cuma BOYNUKARA** / *Görüldü*
308. **Boris VIAN** / *mparatorluk Kuranlar*
309. **Feyzullah ARSLAN** / *Yarınlara Geç Kalmadan*
310. **MOLİÈRE** / *İnsandan Kaçan*
311. **Ali Mustafa Kemal TUT** / Toplu Oyunları 1 *Çukur / Cehenneme Git*
312. **Kristof MAGNUSSON** / Genç Alman Yazarları 6 *Erkek Parkı*
313. **Tuncer CÜCENOĞLU** / *Mustafam Kemalim*
314. **Funda ÖZfiENER** / *Kayalıklar Meryemi*
315. **Duygu ERGUN** / *Barbara'nın Doğumu*
316. **Mert KARABEY** / *Kumsal*
317. **Haşmet ZEYBEK** / *Theodora*
318. **Okday KORUNAN** / Toplu Oyunları 2 *33 Kurşun / Portakal*
319. **Nick Rongjun YU**/Toplu Oy. 1 *Parfüm / www.com /Yalanın Ardındaki*
320. **BELÇİKA OYUNLARI** *Arındırma / Gece Sempozyumu*
321. **Ülkü AYVAZ** / Toplu Oyunları 3 *Troya'yı Özlüyorum / 8 Kısa Oyun*
322. **Behiç AK** / Toplu Oyunları 2
Küçülecek Yer Kalmadı / Benim Küçük Küresel Köyüm
323. **Nebojsa BRADİC** / *Derviş ve Ölüm / Kale*
324. **T. CÜCENOĞLU** /Toplu Oy. 4 *Che Guevara / Tiyatrocular/Ah Bir Y.O.*
325. **Boris VIAN** / *Generallerin Beş Çayı*
326. **Fitzgerald KUSZ** / Çağdaş Alman Yazarları / *Dullar*

Ariel Dorfman,
bu oyununda, uzun bir diktatörlük döneminden sonra
demokratik bir yönetime kavuşmuş bir ülkede,
eski dönemde politik görüşleri nedeniyle işkenceye
ve tecavüze uğramış bir kadının,
yeni dönemde,
kendisine işkence yapanla karşılaştığında
ondan öç alıp almama kararıyla yaşadığı ikilemi,
gerilimli bir atmosferde sahneye taşıyor.

Ölüm ve Kız,
insanlık suçu işleyen işkencecilerin,
öç alma duygusu ile ölümle cezalandırılmasının,
toplumsal yaşamın dengesinin ve huzurunun bozulmasına
yol açıp açmayacağım tartışan politik bir oyun.

9 786054 465705

Kapak Tasarımı: Mengü Ertel